

Wedel, Georg Wolfgang. Georgii Wolffgangi Wedelii, D. Professoris Publici, & medici ducalis saxonici, Experimentum chemicum novum de sale volatili plantarum quo latius exponuntur, specimine ipso exhibita.

Jenae, Sumptibus Johannis Bielkii, typis Viduae Samuelis Krebsii. M. DC. LXXXII., 1682.

Cote : BIU Santé Pharmacie 11418 (2)

GEORGII WOLFFGANGI
W EDELII, D.

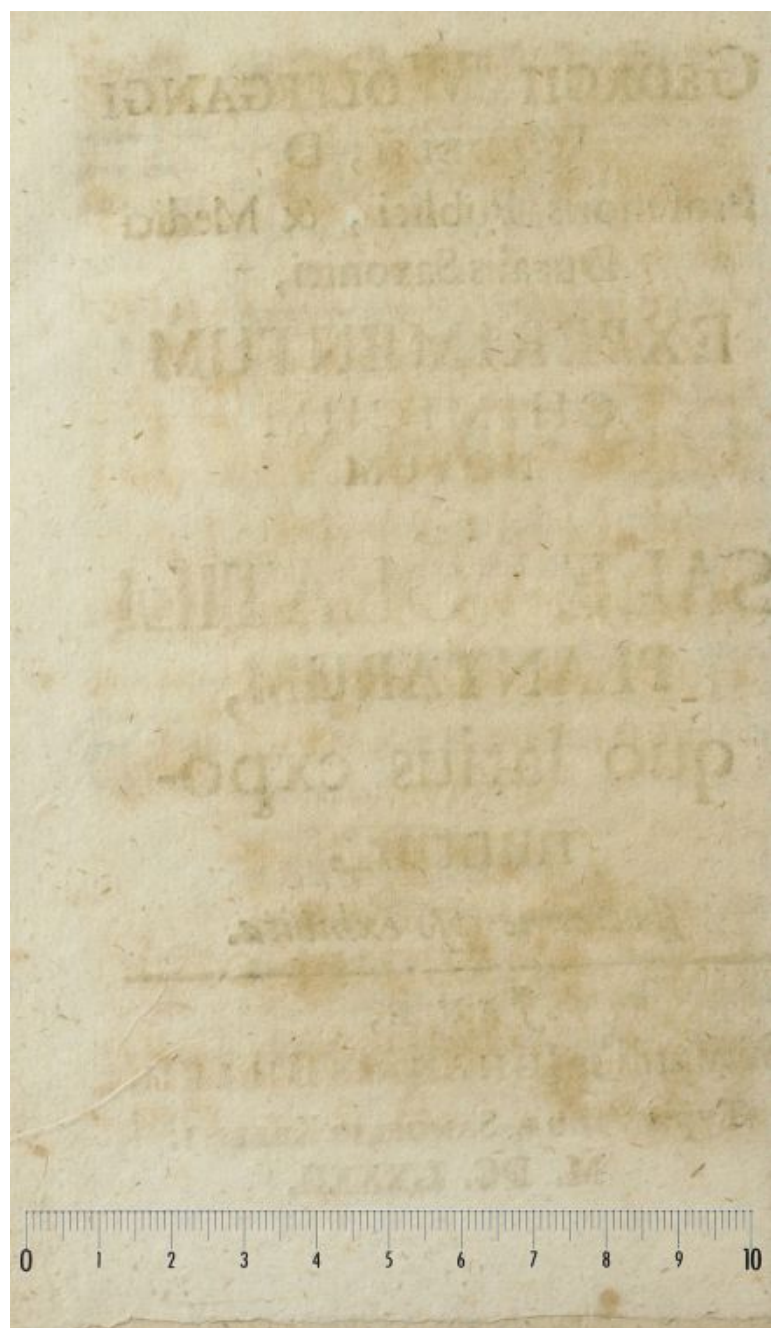
Professoris Publici, & Medici
Ducalis Saxonici,

EXPERIMENTUM
CHIMICUM
NOVUM

De
SALE VOLATILI
PLANTARUM,
quo latius expo-
nuntur,

specimine ipso exhibita.

J E N Æ,
Sumptibus JOHANNIS BIELKII,
Typis VIDUÆ SAMUELIS KREBSII,
M. DC. LXXXII.

Nobilissimo, Excellen-
tissimo atq; Experientissimo,

DN. DANIELI
LUDOVICI,

Archiatro Ducali Sa-
xonico & chimiatro celeberrimo,
Fautori & Compatri
observando,

Bene agere!

Aximam capio
voluptatē, quo-
ties.

A 2

DEDICATIO.

tiescunque vel merita
tua in rempublicam li-
terariam, & chemicam
inprimis, animo reco-
lo, vel pristinum illud
confortium, quo me
Tecum frui per sexen-
nium fata voluere beni-
gna.

Semper admiratus
sum labores pertina-
ces, monumenta æter-
nâ memoriâ digna, hu-
mani-

manitatem incomparabilem, eruditionem & virtutem summam. Quid discclusum est ab ingenio tuo? quid non tentatum ex prompto artificio? in te & omnia & cumulata, quicquid arcanorum venditat chemicus orbis.

De omnibus argute
differere, perfecte judi-
care, ingeniose & ex
A 3 praxi

DEDICATIO.

praxi vulcaniâ indefef-
sâ dignè decernere
non ego solùm sæpiùs,
magno cum animi mei
gaudio, inter amicos
discursus audiui, sed
publica ad posterita-
tem loquitur fama.

Conversationem Tu-
am perpetuò colui,
neque defistam illam in
exemplum prædicare,
donec se expleverit a-
nimus

nimus meus perpetuâ
recordatione & hujus
ipsius, & Tuorum ergâ
me ingentium merito-
rum. Non potui ergò,
quin amicum Te tan-
tum inscriptione opel-
læ hujus compellam.

Mirum dicam & ra-
rum, quod quantò rari-
us evenit, tantò mira-
culo est propius. Nul-
lus inter nos ortus fuit

A 4 ran.

DEDICATIO.

rancor, nulla in gratiam reditio, invidia nulla, id verò in fortunæ rarioris numero haut immeritò pono. Eramus unanimes; si commune studium exposceret æger, si communicationem amicam desideraret rei gravitas, nunquam Tuâ humanitate, candore & amicitia æstimavi quic-

DEDICATIO.

quicquam præstantius,
vel mihi exoptatius.

Quid? quod nihil
mihi reliquum feceris,
quin id omne Tibi de-
beatur; neque disua-
det tamen conscius im-
becillitatis suæ animus
meus, posse in amicitiae
hujus memoriam sus-
pendi hanc tabulam,
si in mentem revocem,
quantum humanitas &

A § bene-

benevolentia tua defectum virium mearum suppleat. En omne meum studium in eo genere officii, quod ad decus & gloriam Tuam pertinebit.

Sed alterum est, quod Te velim, vir Excellentissime, amicum enim mihi, quem tot experimentis sensi sincerum, ulterius promittere non

DEDICATIO.

non dubito. Testem
Te voco & judicē, ne-
que enim majus ullum
monumentum opellæ
meæ esse potest, quàm
tanti viri testimonium,
quod unicè exosculor.

Tu obveniens hoc
arcanum, quod mallet
Tuo enatum ingenio,
judicio tuo confirmare
non dedignatus es; Tu
primus spectator fuisti,
A 6 ausus

DEDICATIO.

ausus hujus mei, an
fortunæ, & fumantis
urinofi liquoris. Tu,
quid tum in aliis, tum
inprimis quercûs foliis
hunc in finem occupa-
to obvenerit, inviden-
do studio mecum com-
municasti, neque verò
eanisi obiter saltim te-
tigi, colophonem à Te
expectantia, & gloriæ
par-

partem si non omnem,
tamen præcipuam.

Sed quid amplius pro-
mittam de Te Lectori-
bus meis, seu orbi poti-
us erudito, quàm quod
è limatissimis tot ope-
ribus Tuis, siue præfi-
xum gerant nomen, si-
ve, quæ miranda est
modestia tua, occultet
omissum, sibi spondent,
artis nostræ lumen, de-

A 7 cus

DEDICATIO.

cus atque splendorem
immortalem. Servet
Te Deus! Dab.è muséo
Jenæ 1675. cal. jun.

Celeberrimo Nomini Tuo

deditissimus

Georg. Wolffg. Wedelius D.

PRÆ-

PRÆFATIO
ad
Benevolum Lectorem.

AQuissima vox est, *redde, quod debes.* Memini me promisso dudum debitoris nomen subiisse, & exsolvere jam debere, quod plurimi à me hæcenus sollicitarunt.

Liberare fidem addecet, licet dilatam, neque enim frustra sæpe differre licet, quæ omnium iudicio exponere velis, maturè interim in vadimonium testes exceptione majores mihi comparavi. Exponere rem eruditis decreveram, ne
fine

PRÆFATIO

sine teste relinquerer, ore quidem,
non literis, quid enim scripto ali-
ud reportassem, quàm judicia fini-
stra, aut vilipendium, aut, quando
ab amicis hæc timenda non erant,
alia.

Inter istos nomino potissimùm
Excellentissimos viros, (tacebo
autem jam domesticos, & fami-
liares plures) *D.D. Tackium*, *Mei-
bomium*, *Barnerum*, ast quanta
nomina!

Vix eloqui possum, quàm be-
nevolè exceperit conatus meos
iple tunc nobis præsens celes-
tissimus *D.D. Tackius*, quàm inge-
nuè mentem suam exposuerit, &
quàm

AD LECTOREM.

quam amicè de me sentire apud
Serenissimum meum Principem
sustinuerit.

Non persuadere opus fuit, nec
differere, in his enim sæpe

*nec locus ingenio est, oculi, Te
judice, vincant.*

Id unum mihi scrupulum mo-
vebat, quod accidit sæpe, ut quæ
audientes mirabamur, eadem le-
gentes rideamus, seu, quæ Cyri a-
pud Xenophontem est oratio, μέ-
ζονα ὁμότητας μέιονα ἰδεῖν, arbi-
tratos *majora minora videre, &*
quod in proverbio fertur, ἀν-
δραγες ὁ ἱπποαυγὸς. Verbo,
non ad palatum omnium fore,
mi-

PRÆFATIO

minus ad votum eruditiorum, alteri foetidum, alteri difficile, aliis vile.

Ast noveram, quàm levis scintilla in altæ lucis pyramidem exurgere possit, unde licet imperfecta hæc videri possent, malui tamen rudia hæc, & in incunabulis suis, si ita loqui fas est, exhibere, quibus ultra seculum absconditum latuerat, quàm diutius premere.

Εἰς ἀντὶς ὃ πάντ' ὄρεᾷ, ait *Græcus Poeta*, mihi satis est, multa nescire, pauca nolle. Aliis quoque relinquenda est pars gloriæ, in medio palma omnibus posita.
Gau-

AD LECTOREM.

Gaudebam hinc, prodiisse hâc occasione quædam alia, ad rem facientia.

Noveram enim, quàm solerti disputationum vanitate alter alteri præripere sæpe conetur inventionis laudem, & quàm immeritò literariis altercationibus conspurcentur sæpe, quæ nitore suo clarius prodire gestiebant. Dispeream, si hoc non est supplicium de studiis sumere.

Non arrogo mihi laudes tuas, *Lector Benevole*, non ambio vana molimina, liberum penes Te esto judicium. Natura certè

multa

PRÆFATIO

*multa tegit sacro involucra,
nec ullis
fas est scire quidem mortalibus
omnia.*

Annitantur mecum alii nostri,
ut ulterius decurramus hoc stadium;
erit in *Ephemeridibus Collegii nostri* locus interpolandi alias
observationes, quæ se offerent, vel
confirmiles, vel ex his fluentes.

Sed ne diutius abutar Tuo favore,
finem dicendi facio, mutuatus iterum à Cyro verba: εἰ δὲ
πῶς ἄλλως πῶς γινώσκῃ ἢ ἀ-
σφαλές ἐργον εἶναι, ἢ ῥᾶον ἡμῶν,
διδασκέτω. Si quis vel firmi-
us vel

AD LECTOREM.

*us vel facilius aliquid aliâ ra-
tione facturos nos sentit, doceat.
Vale Lector, & nobis fave.*

Quid video miri? *Sal* planta
volatile fundit,
progeniemque novam grami-
na læta ferunt.
Hoc mihi demonstrant tersissima
scripta W E D E L I,
quæ supra invidiam jam voli-
tare scio.

*Collegæ celeberrimo,
Amico summo,
Imq; fac.*

CASPAR SAGITTARIUS,
Hist. Prof. P.

Her-

Herculeos in Te miratus A-
pollo labores

Herculis ex merito nomine pen-
sat onus.

Herculeos in Te si porrò viderit
ausus

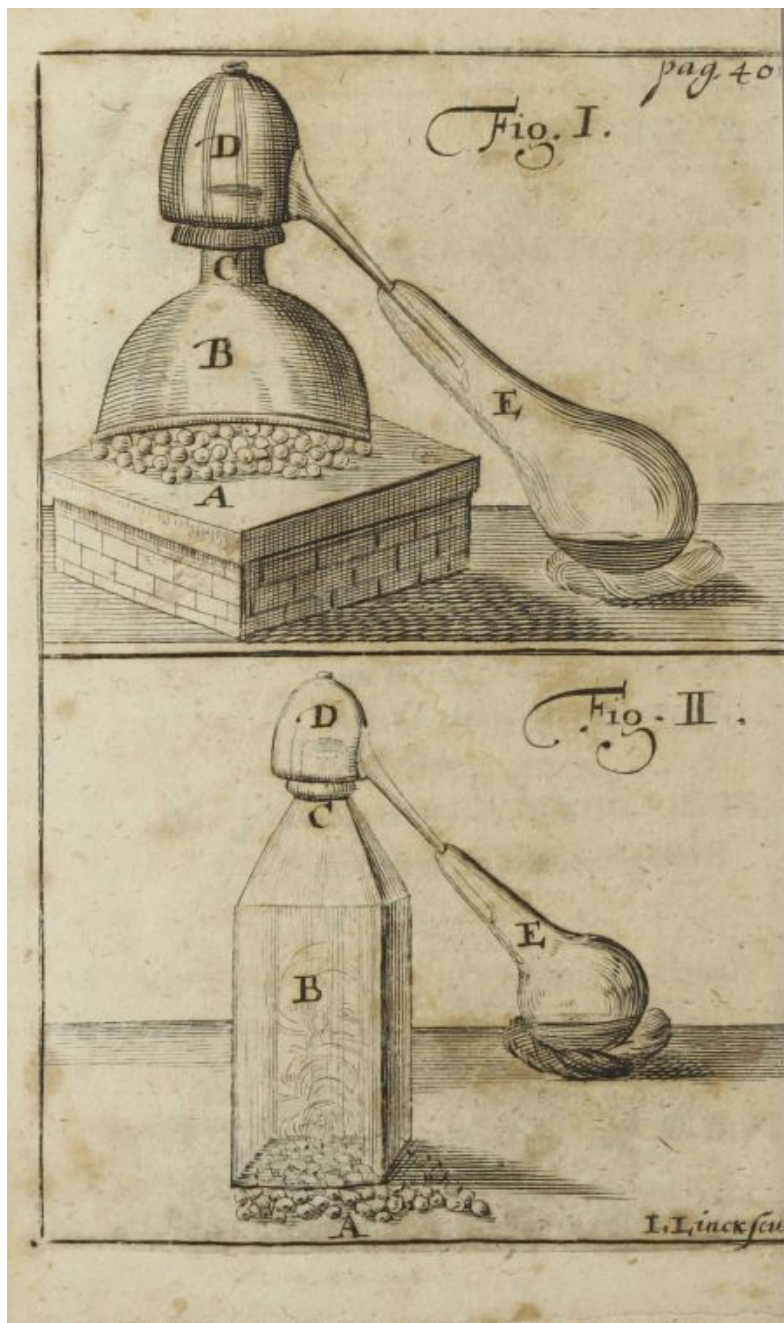
auguror, in cœlis Herculis in-
star erit.

*Levidense hoc, ex amore tamen
conscriptum, honori Nomi-
nis Excell. Dn. Autoris, A-
mici à multis annis certissi-
mi dicat*

M. Joh. Simon Schernhauerus,
Ecclesiæ Witebergensis
Diaconus.

L. D. B. F.

Q. D. B. V.

CAPUT I.

Salia volatilia plantarum
dari, extra dubium
est.

Dies diem docet: non
unâ vice inexhau- *Qua nota*
stus fons arcano- *nondum*
rum naturæ æque & *fuere, non*
penitus diffluit, re- *icere, ne-*
stant indies novi propullulan- *ganda,*
tes rivi, ne dicam maria; hinc
sæpe frustra negantur dari, quæ
solers cura in apricum proferre
gestit, imò sæpe quasi aliud a-
gendo invenit.

B Videri

Videri posset $\alpha\tau\omicron\pi\epsilon\nu$: $\tau\omicron$ $\delta\iota\omicron\tau\epsilon$
 quærere, si $\tau\omicron$ $\delta\tau\epsilon$ nondum fue-
 rit dilucidatum, sed cum non
 solum ignota fuerit chemicis
 Θ ium volatilium è plantis pro-
 ductio, sed & produci posse iis-
 dem impossibile visum, & nega-
 tum, operæ pretium æstimandū
 est, de his quædam præmittere.

unde sal Negant alii penitus, ea dari
 volatile in vegetabilibus. Vegetabilia,
 plantarum ait Zwelfferus classe 15. pharmac.
 negantes reg. p. m. 688. pauco, aut nullo,
 sale volatili constant, ac per
 consequens nec in illum resolvi
 possunt. Ac, licet credi posset,
 illum tantum de terrestrioribus
 loqui, non aromaticis, balsami-
 cis & scorbuticis, vero tamen
 veriùs comprobatum asserit,
 nullum substantiale existens
 sal volatile ex vegetabilibus, uti
 ex animalibus indies accidit, ar-
 te oli-

te elici posse, nisi Θ em fixum, & hunc ipsum non, nisi præviâ incineratione.

Limam hæc subiere non im- *limam sub-*
meritò, tum *D. D. Schröckii nostri cunct,*
animadvers. in Zwelff. pag. 525. &
526. tum D. D. Bohnii, qui exercit.
physiol. 7. de sangvis. in coroll. rectè
hæc mechanicæ contrariari af-
firmat, cum ex frumentis Θ vo-
latile copiosissimum prolicia-
tur, & ex pipere ipso sal volati-
le penetrantissimum acceperit,
quod non sine causâ egre-
gium febrifugum constituere
susplicatur.

Aliæ eadem quidem negârunt utut effu-
itidem, sed, cum notabilem co- *gia etiam*
piam salis volatilis vidissent in *in anima-*
urinâ, quin in cervo, quoad *libus que-*
hanc ipsam, & in primis sangvi- *rant,*
nem & cornua, credidère eadem
nec cibo, nec potui, plantisve
B 2 inex-

inexistisse, nisi in formâ spiritûs acidi, quem ventriculi sal fermentale in sal volatile commutet. Videri hanc in rem potest *B. Mæbius fundam. medicin. Physiol. cap. 10. pag. 190. ubi, plantæ, inquit, omnes non facillè Θ volatile præbebunt; sed solummodo spiritum acidum.*

licet involutum sit

Involutas esse aliis particulis volatiles has salinas, & nominatim ab acidis quasi subjugatas, certum est; verum, ut facile fuerit excutere hoc jugum, & annihilare imperium, sub quo degebant, sic promptè eadem menstruo stomachico auscultant, sui fiunt juris, & sanguinis partes consimiles vegetant & restaurant. Altioris verò indaginis est, quomodo acida volatilia, exemplo formicarum, penetrantissima illa & subtilissima, reddi

reddi possint urinosa, & quo medio ipsa hanc naturam & efficaciam obtineant.

Neque obstant, quæ loco citato ^{neg. sapore} Zwelfferus objicit, necesse esse, ut ^{et odore se} sal volatile sapore, odore, de ^{aquæ pro-} stillatarum aquarum, prout in aromaticis, balsamicis & scorbuticis aquis, percipiatur: neque sola elementaris, insipida, ac inodora aqua prodeat; si enim id sufficeret, pari ratione concludere licebit, nec in scorbuticis plantis sal esse volatile, cum v. g. ♡ Olata sedi minoris, aut acerrimi, per se facta plantæ insipida prodeat.

Ludit nimirum sal volatile ^{propamtiq} instar xrii, modo hæc, modo ^{enim latius} illâ facie apparens, prout parti- ^{patet, quâ} cularum inversio & immutatio ^{etio,} ipsi accidit. Quin *ipse*, cum à posteriori argumentum ducat,

B 3

arte

arte elici eadem non posse,
quod alembicum non ascen-
dant, seu mediante *Q*tione
vulgari aquarum se non exhi-
beant, cogitare debuisse, latius
patere præparandi modum,
neque firmiter ex hoc ipso con-
cludi posse, neque sal volatile in
plantis dari, neque arte elici
ex illis posse.

Sed chimi- Mitius si quis ea explicare ve-
morum pro- lit, respexisse dici possent ad ea,
cessus noti, quæ communiter prostant,
nondum in libellis chemicis de
his exstitisse processus, modò
ipsius contextûs consequentia
id permittat.

qui Elia. Alii sub nomine essentialium,
essentialia ita communiter dictorum, sali-
pro his ha- um volatilia venditârunt, ut
uerunt. *Unzerus, Müllerus.* & alii plures;
sed, utut mediæ quasi naturæ
& constitutionis sint hæc ipsa
inter

inter fixa alcalia & volatilia;
attamen $\kappa\tau\chi\epsilon\eta\sigma\iota\kappa\omega\varsigma$ saltim ac
impropriè nomen hoc meren-
tur, quæ præfertim terrea ma-
gis sunt, neque requisita ac
conditiones falsis volatilis ob-
tinent.

Ex his ergò efficitur, experi-
entiam chemicam hâc in parte
altius promotam, contra quas
vis five rationes, five hypothe-
ses, malè fundatas, five denique
autorum contrarias opiniones,
locare posse in apricum facili
negotio falsa volatilia, quo uno
omnia corruunt argumenta,
quæcunque in contrarium ad-
ducta sunt, neque, cum res tam
clara sit, eadem vel adduci, vel
discuti pluribus opus fuerit.

Hoc loco meminisse lubet, Θ ia vo-
tenerum admodum esse plan-
tarum Θ volatile, ac delicatum.

B 4

ut

*Sufficit ex-
perientia
in contra-
rictum.*

*Θ ia vo-
latilia plan-
tarum de-
licata*

ut in hoc meritò animali regno, cui major hujus erat necessitas, palma cedat; non tam & tot ramosis plicis & frustulis alembicum pingit vegetabile tenerum sal, quàm animale. Quin sæpe ne crySTALLULIS quidem se videndum offert, sed solum liquori immersum gustui & olfactui se offert, & cum acidis effervesceat: qui tamen sensus adesse nihilominus id sufficienter & nemine reclamante probant, ut adeò sal volatile, ab asservandi modo & in quibusdam necessitate, possit duplici sub formâ concipi & statui: *liquidum* & *solidum*: & sicut sal volatile C.C. viperarum, lumbricorum, &c. matri suæ seu vehiculo immersum totâ die dispensatur: sic id longè magis in vegetabilibus concedendum est, v.g. Θ is Φ volatili, &c. Quod

Quòd enim fuccini sal volatile magis præ reliquis per se adſervari poteſt, Δ copioſius facit, ejusdem porulos quaſi incruſtans, ne annihilari ab ambiente, & reſolvi tam facile poſſit.

Nullum verò tam promptiſſi-^{facilius a-}
mè, quam cervinum, avolat,^{volant, ut}
hinc & viperinum & eborace-^{alia ſimi-}
lia, inde eadem immerſa ſerva-
re, & diſpenſare eſſentificata
par eſt; medio modo ſe habent
 Θ volatile Φ ri & *ci, ut adeò
 Θ ia hæc volatilia meritò audi-
ant, quòd & ignem minimè ſu-
ſtinent, & aëris ſolius admiſſu
facillimè in auras avolant, con-
trà ac fixa facere conſveverunt
alcalia.

Idem & vegetabilibus con-^{nifi liquor}
tingere certum eſt, niſi liquori^{juncta ſer-}
juncta & diſperſa annihilari tam^{ventur.}

B 5 prom-

promptè respuerent. Hinc & in
 sequentibus, cum de salibus vo-
 latilibus loquemur, eadem non
 tam abstractivè, quàm concre-
 tivè, seu non sine subiecto ac
 vehiculo suo intelligenda po-
 tissimum volumus, ceu id in
 scholis medicis, modò propriè
 quis non solum nomen sàpe,
 sed rem ipsam attendat, in apri-
 co est, ut $\sim$ is Θ *ci nihil aliud
 est, quàm sal volatile in liquore
 aqveo subsistens: $\sim$ us Θ lis
 $\mathbb{F}$ ri volatilis eundem censum
 cum aliis meretur.

CAPUT II.

Modi parandi salia volati-
 lia ex seminibus, extractis,
 & oleis η latis.

Θ vola-
 tile fieri
 potest ex
 seminibus,

XSEMINIBUS planta-
 rum Θ volatile medi-
 ante

ante igne elici posse, quæ acrimoniam cum odore, vel alterutrum horum junctum habent, tam verum est, quàm quod verissimum, neque de reliquis, quæ minùs sâpidas offerunt particulas, penitùs dubitare licet, nisi quòd parcissimum & diffusissimum ea exhibitura sunt, respectu priorum, ☊ volatile.

In femina ductu naturali, & *ceu ejusdē in solucru.*
extraneo calore vegetante solari, vis & anima quasi omnis abit, recumbit in his, ceu in centro & puncto ultimo ☊ volatile, unde effœta tunc eò magis redditur planta, quò maturescit magis semen. Colligitur in his, ceu in receptaculo, ex plantæ cadavere quasi emigrans & novum germen expectans vegetans forma, quæ prius sparsa erat

rat in toto herbæ corpore, unde in his Θ volatile concentratum videre est, quod in reliquis partibus diffusum prius palabat.

*seu seorsim
seu sub elc
tegrime,* Patet hinc, quam promptè ex his educi possit Θ volatile, sive seorsim, sive sub sulphuris pallio occultatum, & ceu ex herbis oleum longè difficilius elicere datur potestas, quod ex semine promptè efficitur; sic par ratio est salis volatilis, ut mirari subeat, lussisse multos ea ipsa, & visum effugisse, donec emunctiorum chimicorum naribus ea videnda se exhibuere.

*turn inspi-
du frumen-
taceis,* Insipidorum seminum exemplum sint frumentacea, quæ copiosissimum in se continent volatile sal, idque prolici de se lubenter patiuntur. Magis id amicum naturæ esse conveniebat, magis

magis pati, quàm agere in corpore, ob nutriendi, quâ pollet, facultatem: hinc minùs saporì obviùm, temperatæ oleosæ emulsioni mersum, hinc volatile sal minùs percipitur à priori. Ast, quàm bellè reficit analepticus panis spiritus, in Ram coraliorum hinc non sine causâ expetitus: quàm confortat non dicam odor, quod *Democriti* prædicatur exemplo, quàm ipsa substantia, ut frustra hinc neget *Helmontius*, panem reliquorum omnium ciborum esse fundamentum.

Neque obstat ~us acidulus, *non obstan-*
quem fundit, quò minùs occul- *te ~u a-*
tetur unà $\ominus$ volatile. Tacemus *cidulo,*
alia similia, quæ posteris temporibus diligentia vulcano vel subjecit, vel committet ulterius.
Ut enim in bonâ causâ vel tria

B 7

verba

verba sufficere scribit *Pindarus*,
ita etiam sæpe in exemplis id
abunde valet.

*sum aro-
maticis,
piperis, fra-
xini,*

Tetigimus jam hæc priori
capite, ubi & Θις volatilis pi-
peris mentio facta est. Dudum
jam nobis *sal volatile fraxini* e-
legantissimum ex semine, quod
avis linguam vocitant, prole-
ctum commendavit & ostendit
Dn. Ludovici noster.

Illustrabimus exempli loco
eadem ulterius semine rutæ, so-
phiæ chirurgorum, aliorumque
similium.

*rutæ & a-
liorum, si-
mili proces-
su gauden-
tibus,*

*R. sem. dictorum, rutæ, cochlea-
riæ, soph. chirurg. &c. bene
mundat. & sicc. q. v. v. g. ℥℥.
vel ℥j.*

inde ☉ vitreæ, Quia lento igne
primò phlegma, hinc Θ vo-
latile spiritui nuptum, & seor-
sim quoque pulcherrimis
rhombis

rhombis recipientis se affigens
 parietibus, longè elegantissi-
 mum, & oleum penetrans, ad
καθηλαρία usque, copiosissi-
 mum. Paucis horis re feliciter
 peractâ, separetur mediante fil-
 tro vel tritorio minori oleum
 à liquore volatili urinoso, con-
 quassato prius leniter vase, ut
 ⊖ volatile solvatur, & liquori
 immergatur, quo fine etiam √
 rectificati modicum pro ablu-
 tione majori infundi vasi pot-
 est, & fervetur ad usum. Est
 verò primum cephalicum, &
 speciatim antepilepticum, ale-
 xipharmacum & penetrans, hy-
 stericum etiam medicamen-
 tum non contemnendum,
 quod per se dari potest ad gtt.
 x. xx. vel cum *lil. convall.* ali-
 isque accommodis permisceri.

Reli-

Reliqua matris suæ indolem sequuntur.

sum $\odot\odot$
et a. Jean-
du;

Oleum seorsim rectificetur cum aquâ copiosâ, vel aliis artificiis sordes ex oleis ad se trahentibus alcalinis, quæ hujus non sunt loci, ad internum & externum usum aptetur.

Notabile est, quod impetuosâ vi secessum faciente sale volatili ab oleo, sub finem, vel in medio *Distillationis* facile rumpi soleat retortæ corpus, præsertim, si paullo major fuerit destillationi commissâ quantitas, licet ignis subditus non ita fortiter urgeat egressum.

Tactis his nobilioribus, non opus est, aliis pluribus diutius immorari.

Ex extra-
ctis v.g. opii

EXTRACTA plantarum item fundere Θ volatile, exemplo est *opium*, quod & Θ volatile, & *um*

um ☐nosum de se fundere, uti certum est, ita id *in opiol. nostra l. 1 f. 1. cap. 9. p. 33.* pluribus fuit tactum. Sic latere affuevit & immersum esse particulis resinosis & roscidis, ut etiam, nisi secedere hæ ab invicem cogantur, & dimittere, quod secum absorpsere, vix in conspectum prodeat. Si enim opium destillationi subjiciatur, non per se, sed addito menstruo vel aqueo vel aëreo, tantum abest, ut dimittat de se ☐nosum volatile ☉, ut potius & anodynam fervet secum vim, & liquor destillatus parum vel nihil inde participet, cum de resinosa parte nihil secum everit.

Extracta aliorum vegetabilium, non penitus gummosa, *& aliorum similium;* itidem fovere secum sal volatile, credi-

credibile est, si v. g. *extractum scorzonerae, petasitidis*, imò vel ipsius *bellebori* Ω lationi eodem modo factæ subjiciatur, neque enim æquè calor, ad eorundem præparationem antegressam necessarius, propellere eadem est sufficiens, cum irretita viscosis & fixioribus particulis magis sint. Hinc verò fortiori extruduntur vecte. Et in genere salia volatilia odore urinoso non eruuntur, nisi vel propellantur fortius, vel liberâ gaudeant avolandi licentiâ, alias enim sensim exhalant, aut sub aliorum velo latent.

Ex oleis aromaticis

Ex oleis aromaticis Ω latis separare Θ volatile, uti artificiosum est, ita, cum ex *Helmontio* jam supra de eo differuerimus, & latius hæc tradiderit *Excell.*
Dn.

Dn. Ludovici tract. de ☉ le ☿ri vo-
lat. supervacaneum ducimus,
 longius id hoc loco repetere.

Duplex hic est modus, uterque per acida
ab Helmontio insinuatus, alter & alcalia,
per acida, insinuatus in specimi-
ne seu parte primâ cap. 5. p. 41.
facile à callenti ad olea appli-
candus, alter per alcalia: u-
terque magni momenti.

Sunt, qui ex eodem funda-^{etiam mi-}
 mento alcahest venantur & pa-^{noribus}
 nacéam, quibus sua linquenda^{sumptibus,}
 est speculatio, que quidem con-
 tra mentem autoris manifestò
 est, qui tantum vicem alcahest
 obire posse eodem carentibus,
 scribit. Fieri potest processus
 cum quovis ☉e fixo & oleo a-
 romatico. Minorum sumtuum
 & parabilius est, si ☉lis ☿ri
 part iij. cum ~us terebinth. &
 isheri parte j. misceantur, stent
 in

in digestionem usque ad coagulationem, (lapidem vocant,) quò diutius steterit, eò melius evadit sal; abstractione lentâ factâ, si opus sit, Θ latio fit per Θ , adscendente in sublime sale volatili, virtutum admirabilium.

CAPUT III.

Per fermentationem & semiputrefactionem ex plantis, floribus & foliis Θ ia volatilia parari possunt.

*Θ ia vo-
latilia ex*

UTi verò per deflagrationem igne aperto ex ipsis quoque plantis ficcis in incineratione, licet minori quantitate, æquè, ut ex seminibus

nibus largiori copiâ, ☉ volatile colligere licet, (ubi, si nempe per ☉ ōlentur herbæ, olea mutari posse in fal volatile, sunt, qui asseverant;) quod tamen obiter hoc loco saltim tangere lubuit, uti ex absinthio fal volatile amaricans separatim novimus; sic ex recentibus ^{recentibus} jamdudum id tentârunt, per fermentationem & semiputrefactionem cum successu plures.

Diētum jam aliàs à nobis ^{per fermentationem} fuit, non perdi tam facile fal volatile per fermentationem, ^{resolutis} uti communiter creditum fuit; sed immersum aqueis & aliis particulis saltim absconditur, & cæterâ compage sensim hoc modo resolutâ, præcedente leni fermentatione & incalescentiâ, si præsertim externus ambiens

biens aer id non prohibeat, spiritus urinosus inde prolicitur. Aliis enim calidus, vel saltem temperatus, & sibi relictus convenit, aliis frigidus magis aptus habetur, v. g. in cellâ, vel, qui nonnullorum est modus, indita materia vasi apto aquæ committitur, quæ digestio est frigida. Sic *R. florum liliorum convallium* recentium, rore majali imbutorum, vel etiam *anrhos*, &c. s. q. inditi vitro apto, seu cucurbitæ reponantur in cellam, & decursu aliquot mensium resolvantur in liquorem, qui acutissimi & fragrantissimi odoris erit, hinc distillationi subjectus urinosum volatilem spiritum fundet.

Ipse hic modus callentioribus chemicis aliis plurimis dudum

floribus

dum celebratus fuit, quos nominare supervacaneum foret.

Si plantæ ipsæ hoc modò re-<sup>& plantæ
fiunt,</sup> solvantur, minùs participans de odore $\ominus$ volatile eruitur; sin flores odoratiores, ubi partes Δ ex exsuperant cum salinis, magis id respectu illarum acquiritur.

Problema curiosum est, $\ominus$ ia ^{licet non e-} obtinere volatilia, quæ retine-^{que pro-} ant odorem, seu, quæ testentur ^{prio odore,} de odore plantæ, ex quâ parata fuerunt. Hâc tamen analysi, quæ majoris apparatus est, ut in plerisque quoque aliis, odorum radicale principium, Δ , vel separatim se prodit, si id expetatur, vel prædominantibus aqueis & urinosi partibus confunditur, (ut ita loquar,) & odorem urinosum præpolentem exhibet.

Per

per se facta. Per se facta ita se habent, ceu innuimus, & curiosâ ἐγχεσιον ἀκquiri possunt; per artem verò salia volatilia reddere oleosa, & finem hunc assequi, uti curiosum & passim hodie decantatum, ita facillimum est, prout inferius de eodem dabitur differendi occasio.

Processus ex plantis viridibus, Processum ipsum, quo modo ex plantis hâc viâ elici possit sal volatile, cum in transactionibus philosophicis Anglicanis d. 25. Mart. 1674. posuerit & recensuerit Dn. D. Cox, huc excerptemus:

Rx. æstatis medio, seu calidiori tempore, bonam quantitatem plantæ, quam volueris, separa inde folia omnia, & seorsum caules stipitesque abjicias. Hinc indas eadem vasi firmo & benè clauso, donec omnimodè fermententur, putrescant, atque

atque in pultis formam redigantur, quod in quibusdam tardius, in aliis ocyus fit. Deinde Quia hanc massam igne primum mediocri, & habebis aquam, qualis ex aliis plantis ordinariè elicitur, hinc $\sim$ us & Θ volatile succedet, & circa finem oleum crassum, nigrum atque foetidum, quod cum Θ volatile jungendum, sæpiusque rectificandum est, & olei maxima pars in Θ adhuc faceffet, unde Θ volatile $\square$ nosum instar Θ is $\square$ næ, C. C. sanguinis humani, vel Θ lis $\ast$ ci emerget.

Ubi notandum,

1. per fermentationem, dum ^{ubi} ^{incale-} illa inchoatur, hæc herba val- ^{centia,} ¹¹ de incalescet, præsertim circa medietatem seu centrum, hincque calor adeò fortis erit, ut,
 C igni

igni contrà manum impositam
lādere soleat.

2. *immu-
tio,*

2. posthæc incipit corru-
ptio, putrefactioq̃ omnes plan-
tarum naturales qualitates im-
mutat, & quidem non solum
sensibiles, sed & específicas, ad-
eò, ut

3. *fætor.*

3. planta, bonum gratumq̃
exhalans odorem, fætida cor-
ruptaq̃ evadat, æquè ac alia,
cui hæ qualitates non insunt,
adeoque fætet, ut odor æquè
intolerabilis vix alius detur.
Ast hic fætor non multum du-
rat, sed omninò disparet, simul
ac planta *Q*lationi subjicitur.

4. *præci-
pue in hu-
midiorib.*

4. plantæ humiditate & pin-
gvedine pollentes duplo citius,
quàm magis siccæ, aromaticæ
& teneræ putrescunt.

5. *infecta*

5. durante putrefactione in-
terdum in medio vasis, licet
nullus

nullus eò patuerit ab extra aditus, magna vermium, muscarum, aliorumque insectorum quantitas fuit reperta, quæ verè ex putrefactione orta sunt.

6. vermes hi $\ominus$ volatile non largiebantur; verùm alium ab hoc multo diversum liquorem exhibebant, mediante scilicet Ω latione.

7. In hâc plantarum destillatione 1. *aqua* apparet adscendens, sub guttarum satis grossarum formâ, congregaturq; & in recipiens cadit. 2. *spiritibus* adscendentibus, illos sub nubium seu nubecularum specie evehî cernes, quæ difficiliùs colliquantur, & strias habent diversificatas atque intortas, quemadmodum in destillatione ω us C. C. accidit. 3. denique *oleum* apparet, quod non,

C 2

nisi

nisi violentissimo, & ad summum aucto igne exit, idque omnium foetidissimum.

8. magis vel minus foetentis, 8. nunquam aliud, præter hoc, obtinui oleum, post putrefactionem, quæ, si perfecta non sit, exit hoc oleum essentielle, odorem plantæ referens.

9. majori vel minori quantitate, 9. plantæ, quæ oleum essentielle communiter non præbent, multum olei foetidi largiuntur; verum, quæ multum olei essentialis dant, plus olei foetidi emittunt, quam aliæ.

10. rectificatio. 10. inter α -us & ω ea hæcce quædam sæpius, (3.4.5.) rectificari amant.

11. *Θ lis volat. qualitates* 11. hoc Θ volatile rectificatum omnes Θ is $\square$ nos qualitates habet, adeò, ut ipsum inter, & sal volatile sanguinis humani, C. C. $\square$ næ, aut $\ast$ ci nulla intersit differentia. Omnes etiam

tiam producit effectus, quos hoc, diureticum & diaphoreticum est, acidum destruit, cum illo se jungit, & inde Θ compositum resultat, armoniaco simile.

12. quod magis est, hæc Θ ia <sup>12. conge-
neres,</sup> volatilia à se invicem, neque quoad qualitates sensibiles, neque quoad effectus differunt.

13. nullam plantam Ω lavi, <sup>13. in omni-
bus,</sup> (quamvis diversas destillaverim,) quæ omnes has partes, de quibus modo diximus, non reddiderit.

14. Post Ω lationem in vase <sup>14. Odor
vasis post
 Ω t.</sup> offert se odor moschum ferè redolens, qui nullo modo tolli potest, licet per aliquot annos aeri expositum fuerit.

15. vas, in quo planta fermentatur, sæpius apertum reli- <sup>15. quid a-
perio vase
qui, fiat,</sup>

qui, & vertente anno paucissimum in eo restabat $\ominus$ volatile.

16. ☹

16. ☹ nullum $\ominus$ fixum largitur.

*modus idē
in animalibus
vales.*

Et hoc quidem modo ex animalibus quoque quibusdam destillari potest $\ominus$ volatile, ceu ex lumbricis per putrefactionem fit, quibus in vas vitreum seu terreum positis, accedente ambientis calore ferè eadem, observantur, ac in plantis à dictâ præparatione, ut & oras vasis transcendere, & nisi porta detur, vesicam disrumpere soleat intestinus motus. Postmodum destillationi subjecti fundunt liquorem, $\ominus$ e $\square$ nofo cum Δ re foetidô refertum, & rectificatione præviâ depurabilem magis & gratiorem reddend-

dendum, quo de jam in spemine nostro diximus.

Si quis verò addere plantis *additio al-*
hunc in finem velit curiosius *calium.*
fal fixum, seu proprium, seu usuale aliud obvium, v.g. $\ominus$ ♀ ri,
vel calcem vivam quoque, aut
saltim cineres, illi id ipsum liberum est, sufficit, absque additamento & simplici viâ id succedere.

Adeoque hæc præparatio in vulgus jam innotuit, & possibilitatem sufficienter quoque demonstravit, proceditq; non tantum in antiscorbuticis, ut cochleariâ, nasturtio; sed etiam in aliis, ipsisque floribus, præcipuè odoriferis, nec adeò fictis, ceu ex floribus liliorum convallium, uti modò dicebamus, elegans $\ominus$ volatile hâc viâ & methodo confurgit.

C 4

CA-

CAPUT IV.

Sine igne, & sine addita-
mento, spontaneâ destilla-
tione, ex ritè præparatis
plantis prodit ☉
volatile.

Experimē-
tum ☉
volatilis
plantarum,

Videbatur jam evulga-
tus processus, quo de
in specimine scripsim⁹,
adeoque crambe recoqui. Ve-
rū, uti cuilibet suam concedi-
mus lubenter gloriam, ita in eo
quoque non sine effectu latuit
hactenus experimentum no-
strum, ut seu inventionis similis
in publicum producerentur
specimina, seu de nostro hoc
doctiorum iudicia. Licitum fa-
nè fuisset nobis, quæ gravissi-
mis viris & chymiatris dudum
orete-

oretenus & oculotenus demon-
straveramus, & commu-
ne cum illis feceramus, statim
evulgare, & in eo inventionis
famam aucupari, cum, verbis
Dn. Lit. Garmanni nostri,
multi è philosophis chimi-
cis de Θ is volatilis plantarum
existentiâ dubitârint, nullus
autem, nisi forsan incidenter
& superficialiter, ante nos tra-
ctaverit hoc thema.

Modestè verò in hoc malui- ^{nec inventum}
mus aliis iudicium relinquere, ^{nec quæ-}
ubi scripsimus verbis *Mirandula*, ^{sum}
nec inventum à nobis id esse,
nec quæsitum. Nunc verò ab-
eat in lucem, ut quæ vel à no-
bis scripta primùm, vel occasio-
ne hujus ab aliis publicata, lu-
cem acquirant majorem.

Quoad ipsam rem, ne quis ^{ultra seculum jam}
impunè gloriari de inventionem ^{innotuit,}
possit,

C 5

possit,

possit, vel litem, uti in rebus
 nauci sæpe fit, in hoc movere
 nobis, quam omnibus modis a-
 versamur, nōsse æquum est, ul-
 tra seculum, seu ultra centum
 hosce annos, ne amplius pro-
 grediamur, evolutionem hanc
 Θis volatilis mille testibus notā
 fuisse, sed non observatā: visam,
 sed neglectā; publicè apertam,
 sed nec agnitam, nec curatam.
 Qui probationem hujus desi-
 derat, cogitet, quæso, quamdiu
 in Thuringiâ nostrâ glasti præ-
 paratio nota & in usu fuerit, in
 universâ ferè Europæ usum ex-
 petita. Eandem originem e-
 tiam sibi vendicat experimen-
 tum nostrum, ut ex sequentibus
 patebit.

*sed negle-
 ctum, neq;
 attentum
 fuit,*

Liceat modò nobis mirari
 hoc loco naturæ abscondita, la-
 tent sæpe, quæ obvia sunt, con-
 clusa,

clusa, quæ nares feriunt, occulta, quæ in oculos occurrunt; quid sensibus ipsis certius esse queat? Ludit in hoc mortalium stuporem, qui, quod non habent, habere sæpenumerò se credunt, quod habent, & ante pedes est, negligunt. Neque tamen culpanda antecessorum nostrorum ignavia vel incuria, infelicitas hæc fuit, non socordia, posteris quoque aliquid reservandum fuit, ceu à nobis quoque plura relinquentur. Non unâ vice pandit arcana sua, sed partitis; quæ uno momento nos delectant, facile negligimus; quæ distinctis vicibus, gratiora sunt, & intimius afficiunt. In hoc tantum delinquitur, si in libris solum & penes eruditos quæritur sapientia. Latet hæc & sub sordido pallio,

pallio, neque, quod *Hippocrates* noster jubet in *præception. c. à plebejis. 2. v. 24.* pigeat ex plebejis sciscitari, si quid ad curandi oportunitatem conferre visum fuerit. Multa apud mechanicos arcana latent, multa apud operarios, habitat sub ingrato sæpe & inviso hospitio naturæ splendor.

Axiomata, circa id notanda

Sed, ne gratis hæc dixisse videar, à posteriori quasi præsupponimus pauca hæc axiomata:

1. 1. *Plantæ omnes pollent Θ le volatili, alie quidem magis, alie minus: alie obviam magis $\&$ explicitum, alie immersum, $\&$ in sinu implicitum magis foveant.*
2. 2. *Plantæ sibi invicem superimpositæ incalescunt, quò majori quantitate $\&$ densitate, eò fortius, $\&$ vice versa. Videri id potest in quibus-*

quibusvis herbis, absinthio, carduo benedicto, in fasciculos majores & densiores collectis, lupulo, imò ipsi etiam farinae tempore æstivo idem accidit, & fœni exemplo notissimum est. Memorat id ipsum de feminibus quoque, & stercorebus, etiam ficcis, *Galenus libro de causis morbor. cap. 2.* & accensum etiam ipsum sterco columbinum hoc modo se vidisse addit. Illustrare hæcce liceat elogio accuratissimo *divini senis*, qui, quasi hæc intimius pervidisset, & ipsum processum velut digito innuisset, ita *l. de natur. pueri c. 26.* scribit: καὶ γὰρ ἡ κόπρῃς ἢ νενασμένη μὲν ὁ θερμότερον ὂν, ἢ ἡ δραστικὴ εἶσα· καὶ ἄλλως, τὰ μὲν ἰκμαλέα καὶ πεπιεσμένα ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐκθεμαίνεσθαι, καὶ ἐν τῇ χεῖρὶ πάντα ὑπὸ

ἡ δὲ ἰσχυροτέρα ζυγαριόμην
 σήπει). ὃ γὰρ δίδειται τὸ πνεῦμα δι-
 ατῶν, ἅτε πυκνῶν ἐόντων. Nam
 & finum, densius accumulatum, in-
 tus calidius est, quàm quod rarum
 existit: & aliàs humecta ac com-
 pressa, à seipsis concalescunt, & bre-
 vi à calore valdè exusta putrescunt.
 Neq̃ enim permeat spiritus per i-
 psa, nimirum cum densa existunt.

3. Plantæ certo modo prius præ-
 paratæ, & sibi invicem superimpo-
 sitæ de se mittunt Θ volatile.

4. Posito ipso calore, intrinse-
 co, sponte factò, non extraneo, po-
 sitâ item aptitudine, & latio fieri
 potest Θ is volatilis SINE IGNE,
 per se, SINE ADDITAMENTO.

5. Humiditas nimia superaddi-
 ta, seu conjuncta, calorem quidem
 habet succedaneum, & hinc Θ
 volatile, quod secum immersum
 gestat, igne mediante de se prode-
 . re pot-

re potest; ipsum verò $\ominus$ volatile minus, quippe præpeditum & detentum, citra torturam hanc se offert;

6. hinc exhalare prius debet leniter; 6.

7. proportionata tamen esse, unde, si siccitas nimia accedat, & consequenter proruptio $\ominus$ volatilismorum trahat, affundere licet aquam. 7.

Quid multa? fatemur glasti ^{inveniendi} præparationem ^{mechanicam} obtulisse nobis sal volatile ejusdem: cum enim & curiosè ^{ocasio à glasti præparatione mechanicâ,} hanc lustraremus, & in parandi modum inquireremus, fumantes acervos vidimus, urinofasque particulas exhalantes percepimus, toto eo, quo continebatur, loco, ne dicam totâ domo, nares vellicantes. Mirati artificium, cogitavimus, quomo-

quomodo in auras abiens, à nemine curatus, nec in usus alios cedens urinosus liquor, vel sal volatile posset excipi, & imposito instrumento hîc depicto obtinuimus, quod volebamus. Ita scilicet sine sumtibus, sine curâ, &, quod maximum est, sine igne colligere licuit notabilem quantitatem Θlis volatilis, in liquore hoc spontè prolecto, odore non minùs, quàm sapore se sistens, quod hinc rectificare facilè, & Distillatione leni per Xcum magis aptare licet, si pars circiter dimidia vel tertia saltem abstrahatur.

Explicatio figurarum,

N. I. & II.

*quod in
exemplum
proponi-
tur,*

*a. Globuli glasti, prius
in hunc usum prapa-
rati,*

*cati, & jam accumu-
lati in tabulato, ab
interno calore sal vo-
latile effumantes, ci-
tra ullum externi i-
gnis accessum.*

- b. Instrumentum figuli-
num illis superimposi-
tum, sive uno, sive
pluribus locis, ut col-
ligi & excipi possit,
nec vacuas evolare in
aeras sal volatile; si-
ve rotundius illud
fuerit & capax, ut
N. 1. sive quadratum
& oblongum, paulloq;
altius,*

*altius, ut N. ij. ita
globulis aptandum,
ne admissu aeris li-
beri transfugere pos-
sit exhalatio, vel mu-
sca etiam copiose simul
possint ingredi.*

*c. In collum abiens ejus-
dem pars, instar cu-
curbitæ, ut magis iam
adscendere possit S
colligi sal volatile.*

*d. Alembicus vitreus
paullo capacior, collo
huic impositus, qua-
lem in S tione ti ad-
hibere consultum est.*

In

In hoc roscida & aqueæ particula, vehicula Solis volatilis, ad receptionem cohibentur & uniuntur.

e. Recipiens seu cucurbita itidem capacior, in quam destillat liquor ☐nosus volatilis.

CAPUT V.

Sal volatile ex hoc modo præparatis plantis, factâ jâ spontaneâ Ætione, igne mediante acquiri potest.

A Deò jam pansa & re-
clusa sunt hoc pacto
omnia, <sup>Sal volatile
per se quidē
sine igne</sup> Ælat,

omnia, ut & sponte abiturum parare Θ volatile possit, & citra ullum aliud caloris accessum colligi, novo & inusitato destillationis genere, ubi, cum alias sine igne chimici ἔδεν ἀξίολογον τῶν χησιμῶν κατὰ σκευὰ ζῶν), nihil quod operæ pretium sit utilium parare possint, spirare cernitur naturæ vesta æthereos fumos, & sine furno ipsa sibi sufficere, quem ex ipsâ materiâ fortitur.

*ast multum
ad huc re-
stat,*

Ast ne sic quidem inexhaustæ sunt omnes dotes, ipsa partem ministrat adjuta tam commodè natura, & quantum interiora possint, sponte destillando manifestat; partem verò, & quidem non levem, quam absconderat in globulis quasi intimius, ignis artificis reservat, ut præeuntem ipsam si se-
qua-

quatur, absolvere opus possit, & ☉ volatile residuum, coniosum, neque enim omne avolat, igne extorquendo in gloriæ se partem vocare.

Facilis res est, & ex passim ^{quod per} obvio, ac venali glasto, præpara- ^{☉ ignis} rato scilicet, siccoque, pro tin- ^{expelli po-} ctorum usu unice accommo- ^{test,} dato, parabilis.

Rx. *glasti preparati* q. v. v. g.
℥ ij.

Indito ☉ vitreæ in arenâ, factâ probè luturâ, pellatur primò phlegma, hinc nebularum formâ spiritus, sale volatili potissimum ebrius, cui tandem oleum flavescens fœtidum, instar olei lumbricorum ferè, minori quantitate succedet. Filtratur liquor volatilis urinosus & ab oleo separatus, addito etiam, quod cum ☿ ex recipiente e-

te elutriatur, rectificetur sive per se, sive additione cinerum puriorum cribellatorum, & sic habebis spiritum, seu $\ominus$ volatile liquidum πολύχρηστον, antiscorbuticum, diaphoreticum, antipodagricum &c.

*Et fixari a-
cidis.*

Fixationem salis volatilis hujus $\sim$ u $\ominus$ lis & aliis acidis machinari licet, quamvis longè melius volatili formâ in usum cedat. Par ratio est similiû eodem modo prius præparatorum & reclusorum, jam enim hoc præcipuè exemplum sumpsimus.

CAPUT VI.

digreditur in glasti descriptionem, & præparationem.

*Glasti men-
tio parca
hodie,*

IN scholis medicis *glasti* nulla vel parca admodum

dum hodiè occurrit mentio , ut
locum & hîc habere videatur
Helmontiana querela , à *Dioscori-*
dis usque tempore paucam vel
nullam accessionem factam in
hoc usque seculum, adeò videas
pleraq; herbaria tantum gau-
dere transcriptione virtutum,
ut, quoad harum vim, si unum
legeris , omnes legeris , in va-
stam nihilominus molera ex-
crescunt, & præter icones , eas-
que falsas sæpè & imperfectas,
parum solidi tradere, & , quod
non dictum sit prius , asso-
lent.

Cùm *fativa* sit alia isatis , a-^{sed dudum}
lia *silvestris*, ex *Dioscoridéo* textu ^{noti, & præ-}
patet, antiquissimum esse usum ^{cipue}
prioris ad tinctorum usum,
fativam ait, ἡ μὲν βαφεὶς χεῶν,
quâ lanarum infectores utuntur.
Ex quo colligere non ineptum
foret,

foret, & præviam ad usum hunc præparationem, dudum & cognitam, & exercitam fuisse.

in Thuringiâ exculti,

Tertium ex eâ accedit Thuringiæ nostræ vectigal, cum aliàs & vino & frumento abundet, vid. *Cornarius comm. in Dioscoridem lib. 2. cap. 169. pag. 210.* Hinc vulgatum est proverbium: *Tria fundere Thuringiam cognomina: Wein/ Weizen/ Waid;* quibus & *quartum*, *Wolle*/ non immeritò licet addere.

Proventus isatidis instar zizaniæ cujusdam, ceu vulgò eam vocant, facilis est, modò in solum pinguius incidat.

agri pinguioribus

Inprimis optimè crescit iis in arvis, quibus priùs linum factum fuerat; sin minùs antecessore hoc gaudeat, stercoreari eadem probe postulant.

Alter-

Alterutro horum facto, sive *ad id probe*
 lini præcesserit fœtatio, sive
 stercoratio proba, aut foditur
 terra ad sationem, aut aratro
 ad id aptato, quadrijugali, gros-
 ser *Waidpflug* / profundius ara-
 tur. Sin communi aratro præ-
 stare id libuerit, lentè festinan-
 dum est, morâ enim eget; nec
 tam alienis, quàm domini o-
 culis, cujus præsentia, elogio
Palladii lib. 1. de re rust. l. 6. profe-
 ctus est agri, id gerendum.

Quod autumno aratro præ-*aptatis.*
 paratum est arvum, hiemalibus
 feriis ad purificationis Mariæ
 festum relinquitur uberi irriga-
 tioni.

Semen ipsum, perinde est, re-*Ejundem*
 censne an vetustum sit, modò *satio,*
 non fumi accessione, quod
 notabile est, corruptum fue-
 rit.

D

Post

Post festum purificationis, molliori cœlo, feritur, & ex voto quidem magis, modicâ nive positâ, & eâ quidem cautione, ne densè nimis satio fiat.

Elapso uno alteroq; die, quæ mora non de nihilo est, studiosè, mediante occatione, terrâ obtegitur.

repurgatio, Post Pentecosten diligenter
messis prima, repurganda ab aliis herbis.

Post festum S. Johannis ad primam messem maturescit, cum extima folia flavedinem præ se ferunt, vel metus est, flores ipsum meditari, ferro ad id parato, *Stoßeisen* in terrâ herba detruncatur, in cumulum hinc colligitur, & ad loturam fertur.

lotura, Factâ lotione, pabone ad locum aptum mittitur, sparsim dispergitur, & vertendo ficitur;

tur; marcor hic, die Welcke / seu colono, si minor fiat, & superficiali, seu emtori, si justus, lucrum fœnerat, illi quidem, aucto globulorum numero, huic meliori præparatione. Sin inconstans tempestas minus faueat, ut modò ficcetur, modò imbribus irrigetur, quæ liberari ab extraneo humore debebat, periculum subit corruptionis, & testis hujus, nigredinis, quod sæpe unicâ nocte contingit.

Absumptâ superfluâ humiditate, congeritur, & trusatilibus molis infertur, quarum plures videas in Thuringiâ, tum usui huic accommodatas adhuc, tum, vestigia saltem exhibentes pristinae copiae & culturae, solos lapides.

A conquassatione seu com-
D 2 tritus, minu-

minutione, & triturâ hâc, qualis quidem succulentis adhuc convenit, in acervum obtusum seu rotundum compingitur, supernâ parte tectâ pro arcendâ pluvîâ, circa latera verò ventilabra fabricantur, ut herbacea sanies residua per noctem excludatur. Modum hunc tangit & describit paucis *Ryffius comment. in Dioscor. lib. 2. cap. 177. pag. 193.*

congloba-
ti,

Abacto liquore digeritur in magnos globos, wird geballet/ & tecto patulo ad id facto, *Horden*/ ad machinam illam veteta imponitur, ut siccet, adeo omni studio superflua humiditas abigitur, ne in putrilaginem fatiscat, tum intentioni primariæ, quam colonus habet, tum secundariæ, quæ nostra jam est, ☉ scilicet volatile ac-
qui-

quirendi, contrariam. Relin-
qui hîc loci potest, quamdiu id
fert occasio, aut globuli jam
leniter exsiccati, propriæ infer-
ri domui, vel ad ulteriorem
præparationem mercatoribus
vendi possunt.

Globuli enim hi, quos sexa-^{præparatio}
genos, Schockweise/ vendi vide-^{ubi} Θ vo-
as, tabulatis ingesti & accu-^{latile fun-}
mulati sensim incalescunt, & ^{dit una;}
urinofum Θ volatile de se ex-
halant, eò citius, quò calor am-
bientis, æstivo tempore, & i-
psorum copia major, illud verò
non solum, quo continentur,
spatium, sed totam sæpe do-
mum, & vicinas, odore suo
replet. Adhærent tignis, pa-
rietibus, & tectis guttulæ rosci-
dæ, & in auras exspirat, nisi
excipiatur, Θ volatile. Tan-
dem aquâ etiam affusâ magis
D 3 inten-

intenditur calor, donec non in cineres, ut quidam volunt, sed pulverem grossum, tinctorum usibus aptum, fatiscat, quod hinc glastum κατ' ἐξοχήν, seu præparatum, audit.

repurgatio, Sed absolvemus, quod restat circa isatidis culturam. Secundâ vice propullulans non, ut prius, sollicitis unguiculis, ab immixtis aliis herbis repurgatur, sed oves in agrum mittuntur, ut pasti intersito hoc gramine repurgent isatidem, neque enim illi vel esu, nisi Θ e vescantur, nocent, vel conculcando in terram, nisi pastoris negligentia diutius, ac par est, inhæreant agro.

*& messis al-
tera, itemq;* Exactis sex septimanis à primâ messe, denuò, ut superiori tempore, detruncatur, & iterum, elapsis totidem hebdomadibus,

dibùs, si cœlum autumnale fa-
vet, nec gelu tam citò ingru-
it, tertiâ vice, licet hæc mino-
ri bonitatis notâ, ad utrumque *tertia,*
opus, polleat, tum ob caloris
solaris digerentis insufficienti-
am, atque adeò tincturæ pau-
pertatem consequentem, tum
ob tempus loturæ minùs a-
ptum, frigidiori exsistente a-
quâ, & marcorem operi mi-
nùs parem, ut taceam exhau-
stas jam ferè vires, & ☉is vola-
tilis penuriam.

Patet & hinc, qui tardiùs, *nisi tardius*
& quadragesimali demum tem-
pore arva ad ifatidis sationem *seratur,*
arant, binis tantùm gaudere *unde jung*
messibus, quarum prima cum *Waid /*
secalis & tritici plerumque coin-
cidit, & solent hujus generis
glastum vocare jung Waid.

Sequenti anno iisdem arvis,
quæ prius isatidem tulerant,
hordeum inferitur.

Sin femina desiderantur, ter-
tiâ messe pars intacta relinqui-
tur, unde vertente anno in se-
men exit, cuius pretium cum a-
venæ coincidit.

Sunt, qui à tertiâ messe, aut
alterius speciei, an dem Jung-
Baid / secundâ, seu, ut uberio-
ri fœnore potiantur, seu præpe-
diti tempestatis & frigoris ob-
staculis, respectivè tertium aut
secundum metere nequeant,
non ad hordei novam satio-
nem agrum scindunt; sed hie-
mare herbam in hospitio suo
permittunt, donec commo-
diori tempore, circa quadrage-
simam demum, prius, quam
hordeum feratur, in detrunca-
tionem

tionem cedat, quod vocant *glas-*
stum secundarium, Rompes. Waid. Rompes.
 Ast & minus bonum id est, & ar- *Waid/ no-*
 va nimis exfugit, ut ipsum hoc *mina.*
 postmodum in hordei proven-
 tum redundet minorem.

CAPUT VII.

Ad usum glasti di- gressio.

Quantus tinctis colore *Glastum,*
 glasti lanis honor fit *colorum a-*
 etiamnum, nōrunt, *liorum*
 mercatores, & experi- *fundamen-*
 untur, qui pannis hoc modo *tum,*
 paratis utuntur. Colorem
 quidem propriè cæruleum, ob
 ⊖ volatile eminens, reliquis
 verò constans fundamentum
 præbet, unde culturâ suâ tum
 D 5 Thu.

Thuringiæ nostræ, tum aliis pluribus regionibus infinita attulit commoda ; ast postquam Indicum pigmentum advehi cœpit copiosius, utut ob exedentem & corrosivam naturam minùs commodè his usibus serviens, licet colore, & quoad extrinseca alia ad speciem ejusdem notæ & durationis tincti eodem panni videntur. Hanc ob rem jamdum præterito seculo, anno 1577. Francofurti, communi imperii nomine & decreto ejusmodi fraudibus & noxis prospectum fuit, & hocce nostro, anno 1654. Ratisbonæ d. 21. Aprilis à D. FERDINANDO III. sub pœnâ confiscationis cautum fuit, ne indigo, ob copiam tingendi usui vulgò inserviens, amplius adhibeatur, in detrimentum

indico melius,

mentum Thuringiæ, Germaniæ & emptorum. Eò tamen jam res devenit, ut ad paucos redierit glasto solo utentium tinctorum, atque adeò molarum trusatilium, hinc inde apud nos vestigia pristini mercimoniorum floris exhibentium, numerus.

Non nostrum jam est, latius *licet ejusdem origo,* disquirere, qui floridi colores, seu extractum, ex isatide confurgere possint, & adhibeantur quoque à quibusdam, neque in tinctoriâ ipsâ arte occupari, ad notitiam simplicium, & nostrum hunc in finem medicum, nôsse sufficit, quod indigo & glastum ex eâdem propullulent profapiâ, neque nisi præparatione differant, unde tum alii, tum inprimis *Amatus Lusitanus, comment. in lib. 5. Diosc. enarrat.*

67. pag. 509. Indicum, *scribit*,
esse succum defecatissimum i-
fatidis herbæ, concretum & in-
spissatum.

*uti tum ex
aliis, tum
hujusdem
prepara-
tione pa-
tet, que
describitur* Placet in communem noti-
tiam præparationis historiam
huc transferre ex autore *anony-
mo de l' historie des joyaux*, qui
creditur *Dn. de Chapizeau cap. 6.*
pag. 92. Indigo, *ait*, quo ad flori-
diores vividioresque colores u-
timur, ab arbore, (*rectius plan-
tâ*.) defumitur, quam quotan-
nis post pluviarum excessum
plantant, & quando ad altitu-
dinem duorum triumve circi-
ter pedum excrevit, rescindunt
dimidii pedis à terrâ distantiâ.
Partem rescissam fumunt, in
repositorio cum calce repo-
nunt, quæ adeò indurefcit, ut
hæc repositoria marmorea vi-
deantur.

deantur. Hæc stagna seu re-
positoria in circuitu commu-
niter 80. pedes habent; ad me-
dietatem, (vel paullo plus,) a-
quâ replentur, dein ad sum-
mum usque virentibus arbo-
ris hujus frondibus complen-
tur, quotidie omne hoc mo-
vendo, donec immergatur pe-
nitùs, & evadat instar limi ag-
gesti, seu, ut terra pinguis aquâ
diluta. Hinc postquam hæc
omnia per dies aliquot quæta
relieta sunt, aquam emittunt
& elabi sinunt, quâ eductâ pe-
nitùs, massam hanc limosam
manibus, prius oleo imbutis,
prehendunt, & ex eadem fru-
sta magnâ vel parva pro lubi-
tu conficiunt, quæ Solis radiis
exsiccanda exponunt. Ad fal-
lendos mercatores eadem ali-
quando arenæ pro exsiccatic-

D 7

ne

ne committunt, tunc enim facile arena ipsis adhæret, majusq; inde pondus acquirunt. Sed nequitiam hanc multâ lunt, si id resciscat præfectus.

*Differentiæ
indici, uti
glasi, ra-
tione mes-
sis.* Cæterum hæc arbor ter rescin-
ditur; sed quoties id repetitur,
minus inde resultat indigo, &
inter centum partes, viginti ad
minimum de pretio pereunt,
cùm tantum coloris non præ-
beat, ac prima species. Opti-
mum indigo ex Bianâ, Indouâ
& Corsâ, tribus pagis, uno vel
altero die ab Agrâ distantibus,
provenit, & hoc est, quod in
frusta redactum globulorum
ad instar cernimus. Octavo
à Surat die, duobus ab Ama-
dabat milliaribus pagus est,
Sarquesse dictus, unde indigo
planum ad nos fertur. Ejus-
dem ferè naturæ, pretiiq;

VIX

vix dissimilis indigo crescit etiam in regno Colcondâ. Tandem idem ex occidente, præsertim ex Antillis, ubi eodem ferè, ac in oriente, modo fit, huc affertur.

Colligere ex his facile est, & unde color exaltetur, & profurgat cœruleus, ob explicatum magis Aur in Ole volatili residens, & quam ob rem Indico hoc tinctæ lanæ in recessu minus bonæ sint, ob calcis scilicet accessionem, quæ ipsa quoque causa est, cur exaltatus hic color & in apricum deductus minùs constanter tingat, quàm sibi relictum & ritè præparatum glastum, quod citra talem communionem, mediante artificum tingentium industriâ, adhibetur: neque enim pars salina & terrena calcis

*Indicum
calcis ad-
mixtione
corrosum,*

cis vivæ, quæ dubio procul & pondus simul adauget, eandem adulteravit.

apud nos

quoq; parabile.

Neque desperandum esset de eodem artificio parandi indici, si huic operi manum quis & solertiam impendere velit, observatâ calcis & ifatidis proportionem, & quæ aliæ minoris momenti se suggerunt circa id, circumstantiis.

Certum interim est, quintam quasi essentiam ad colores magis floridos & fulgidos exinde parari, & in usum venire posse.

CAPUT VIII.

Causa incalescentiæ & evolutionis salis volatilis.

Operatio

*hæc & pro
ductio salis*

DUæ sunt operationes chemicæ præcipuæ circa mixtio-

tionem corporum potissimum evenientes, fermentatio ^{volatilis} & effervescentia, quæ calorem ^{singularis} produciunt, tum ad expansionem & explicationem partium volatiliū & viscosarum, tum ad alios usus ubere proventu facientes.

In illâ quidem blandius, & sæpè vix ad sensum; in hac verò fortius omnia incallescunt, quia utrobique motus partium elementalium mixti occurrit, licet diversus ratione mediorum, & finis, aliarumq; circumstantiarum.

Nostri hæc operatio ad ^{de fermenta-} quamnam speciem referenda ^{tatione} sit, dubium est non leve. Sicca quippe est, & citra turgentiam vel intumescientiam, quale quid in fermentatione visitur: neque tamen duo diversa,

versa, five similia, five contraria apparentia, adversis concurrunt frontibus; sed, nullo extraneo interveniente, spontaneo motu exsurgunt partes volatiles.

& effervescentia participas. Participat tamen de utrisque, cum & motus sit particularum à se invicem secedentium & avolantium, & cum insigni calore eructet $\ominus$ volatile, non aliter, ac si $\sim$ us ex salis *ci & F ri combinatione evolvatur, unde commodè vel fermentatio sicca, vel effervescentia implicita, quæ citra pugnam & tumultum evenit, dici posset; licet prius ferè malim.

Variabujus

Quantum aliàs inter se commissa corpora ob diversitatem pororum effervescent, in operationibus non solum chemicis, sed

fed & vulgatissimis occupatis
sæpenuerò occurrit.

Sic v. g. calor & effervescentia occurrit 1. in præparatione *exempla*
☿ri ☽lati, ubi ☿us ☽li cum *tum aliàs,*
☽le ☿ri sicco vel deliquato *tum in chi-*
conjungitur. 2. in præparatio- *mics,*
ne *arcani* ☿ri, quando ☿to
idem ☉ ☿ri saturatur. 3. in
fixatione ☉ium volatiliū,
cū ☽nosa ligantur cum aci-
dis. 4. in præparatione ☽li ♂,
cum v. g. limaturæ ☽tis ☿iij. ar-
tificiosè & per vices affundun-
tur ☿us ☽li ☿vj. & aquæ fon-
tanæ ☿iv. Acida enim, quæ
porosiora sunt, solvunt & ag-
grediuntur cum effervescentiâ
modò calidâ, modò frigidâ. 5.
in præparatione ☿us ☉*ci cum
☽libus fixis, *co additis, vin-
culum ipsius seu acidum ab-
sorbetur, & volatile sui juris
factum

factum propellitur. 6. cum
 præparatur ~us ☉lis ☿ri cum
 Oulfo vel crudo. 7. cum præ-
 paratur ~us ☐næ cum calce
 vivâ. 8. cum ☉o terebinthinæ
occurentia jungitur ~tui ☉li, vel ☐. 9.
recēsentur. cum ☉o ☉li ☉o eo anifi. 10.
 cum ~us ☐ & ☿ uterque re-
 ctificatus, accedente motu vel
 calore. 11. cum miscetur ☐
 cum ☉lo ad præparationem
 ☿. 12. cum calci vivæ affun-
 ditur ☿. 13. cum rectificatur
 v. gr. ~us ☐is, & phlegma i-
 terum jungitur acido in fun-
 do remanenti, ubi calor & ef-
 fervescentia confurgit, cum
 tamen prius se invicem tolerâs-
 sent &c. Plura hanc in rem vide-
 antur apud D. D. *Elsbolzium in*
Glatoriâ curiosâ, pag. 62.

Sed horum alia ratio est, un-
 de & longius ad eadem digre-
 di,

di, extra oleas esset vagari. Ar-
cessenda paullo altius est hæc
nostra incalescentia.

Præsupponemus iterum, *Sal volatile*

1. adesse in plantis partes *in plantis*
volatiles & uofas & Θ linas, *sal-præfens*,
tim materialiter, quod nemo
negaverit: idq̃ modò majori,
modò minori quantitate: ma-
gis verò & minus non variant
speciem.

2. Θ hoc volatile esse sub-*mobile* &
stantiam tenuem, ad motum *agile*
maximè habilem & agilem.

3. non tam generari ergò
propriè, præviâ præparatione
suprà expositâ, Θ volatile;
sed

4. evolvi impeditas, & libe-*liberatum*
ratis à compedibus avolare, *avolat.*
unde explicatione egent & li-
beratione, si captare easdem
velis.

5. par-

spiritus fiunt
fermenta-
tione,

5. partes volatiles spirituo-
sæ mediante fermentatione
propriè dictâ eruuntur, unde
rectè *Hamelius* scribit *lib. 2. cap.
ult. de consensu vet. & nov. phi-
los. pag. 412.* ante fermentatio-
nem aut destillatione aut aliâ
arte prolici vix posse spiritus,
non, quod ibi non essent, sed,
quasi victi & aliis elementis
oppressi, jacebant; adeoque
thesis firma est, non inesse spi-
ritus plantis, nisi per fermenta-
tionem deducantur in actum.
Uti enim π materiale ipforum-
met, & potentiâ inesse non ne-
gatur, ita minùs rectè de for-
mali quis id accipiat, nisi veli-
mus confundere π us Φ λογι-
σμός, & partes aqueas parum de
oleis secum habentes, unde
spirituosæ videntur aquæ, ob
oleosas

oleosas & volatiles particulas
in iisdem disperfas. Æquivo-
catio est in nomine spirituum.
Adscendunt partes quædam
volatiles; sed non in formâ
spiritûs, neque enim striatim
procedunt, etiamsi post recti-
ficentur, adeoque fermenta-
tione opus est ad propriè di-
ctos spiritus, qualisqualis de-
mum illa fuerit. Vel, nisi ve-
limus confundere ☉ia volati-
lia cum spiritibus, neque e-
nim, qui acris est, spiritûs
nomine (Φλογιστῶν) appellan-
dus liquor.

6. partes volatiles salinæ me-
diante incalescentiâ simplici, &
resolutione citra turgescenti-
am & motum talem intesti-
num, qualis in prioribus occur-
rit, se captandos offerunt.

7. ubi

*utraq; acti-
sa,*

7. ubi spirituum & salis volatilis copia est, brevi exagitantur & in motum cientur.

in aliis magis patula,

8. sulphureæ herbæ magis spiritum, acres, falsæ, seu salinæ magis sal volatile; utræque tamen pro diverso præparandi modo & spiritum & sal volatile fundunt.

in aliis ligata,

9. in austeris verò & acerbis partes volatiles non solum subjugatæ; sed etiam fixatæ quasi sunt, unde ex iisdem sal volatile non ita parsum, nec nisi sub prædominio aliarum evolvitur, ceu in foliis quercûs, aliisque prædicto modo paratis, videre est.

salia volat. libera prorumpunt,

10. hinc ubi jam laxatis compagibus & vinculis prorumpunt partes volatiles, uti per putrefactionem ingrato & foetido;
sic

fic per artificialem hanc præparationem ☐noso gravi odore nares feriunt, & spiculis suis membranam narium, odoratui inservientem, vellunt & lancinant.

In salibus enim volatilibus *fulphur e-*
 explicatissimum est sulphur, *dorum, eli-*
 unde & citius voto avolant, *amurinosi,*
 sibi relicta, & si acidis hoc dometur & obrundatur, odor etiam abit omnis, ex quo adhuc patet, cur sulphuri odor à chemicis magis adscribatur, quàm sali. Sulphur enim est primum odorabile; sed hoc debet esse explicatum sale volatili: inde videmus, illa maximè esse odorabilia, quæ sale volatili oleoso seu remixto cum sulphure, ejusque exhalationem adjuvante, abundant. Unde etiam plerique autores recentiores concedunt,
 E cedunt,

cedunt, quòd salia volatilia simul sint oleosa, seu, quod ex Olelixivo fixo & spiritu volatili consent, adeoque sulphur est principium radicale colorum & odorum; explicativum verò illorum $\ominus$, tum fixum, tum volatile, seu Mercurius.

*& colorum
radix.*
*Humida
fermenta-
tioni apti-
ora,*
Quod si humidum copiosum adhuc adsit, motum & fluxum $\ominus$ is & Δ is obtundens, prorumpunt quidem eadem, simul in propriè dictâ fermentatione, & aucupio apta se sistunt, vel cum fœtore, & conjunctâ putredine mixta resolvuntur.

*seca mar-
cori:*
Sin neutra horum abundent, neque explicata sint spiritus & salis volatilis tenacula, citra hæc ipsa, fœtorem & putredinem, exarent, marcent & fatiscunt.

Eò magis verò & celerius ^{sal volatile}
moventur, quò à carceribus ^{libertus}
magis liberantur, unde cum ^{motum,}
exhalârint jam partes aqueæ su-
perfluæ; ipse verò succus & san-
guis, ut ita loquar, conjuncta
adhuc sint, inde faciliùs jam e-
volant, expedita vehementius
agitantur, & sui juris evadunt
in nostrâ hac præparatione par-
tes volatiles salinæ, & cum libe-
rum jam motum, & solutiorem
nacta sunt, affusione aquæ ma-
gis congregantur, hinc & fu-
gam unâ meditantur.

Ut adeò, vi caloris interni, ^{calorem}
inde concitati, minus humido ^{facit, & ve-}
gaudens hæc compages, secun- ^{hiculo}
dum artem jam præparata, à ^{phlegmatica}
se dimittat sal volatile, ceu plu- ^{volans}
sculum humidi aliàs efflagitat ^{recipitur,}
fermentatio, & spirituosas par-
tes turgentes exhibet; opus

E 2

ta-

tamen est in hoc opere nostro aliquali & proportionato residuo humido, ut cum eodem, ceu accelerante ob calorem abutum, vehiculo jam liberatæ partes aufugiant $\ominus$ linæ, & instrumento commodo jam delineato exceptæ alta petant, colligantur in XXco , & in receptaculum destillent.

*unde recti-
ficatione
eget,*

Modus hic collectionis facillimus est, atque in aliis plerisque primâ statim vice, sine præviâ rectificatione, odore, sapore, effervescentiâ cum acidis, aliisque documentis, $\ominus$ is volatilis probat præsentiam, in aliis verò magis post separationem ab aquosiori vehiculo, quod itidem facile obtinetur, si pars quarta vel tertia abstrahatur, reliquo insipido rejecto.

Exhibebam ante quinque
hos

hos annos ☉ hoc volatile Sere-
 nissimo ERNESTO, Duci Sax. *odore, sa-*
 J. Cl. & M. pientissimæ memo- *pore, cum*
 riæ, qui, uti gnarus erat horum *acidis pu-*
 quàm maximè, ita mirè delecta- *gnâ conspi-*
 batur, cum & odoratu urinofita- *cium.*
 tem perciperet, & sapor idem
 confirmaret, & affuso spiritu
 Oli effervescentiam perspice-
 ret, ut adeò rei suæ jam constet
 veritas, antiquitas, & ratio
 quàm uberrimè.

CAPUT IX.

Aliorum mentio, & salium
 volatilium usus.

SI nullo alio, quàm isati- *Sal Volatilis*
 dis exemplo, probare *h.m. pro-*
 liceat falis volatilis ex- *cedit ex a-*
 perimentum; id ipsum *liu quoq;*
 tamen jam suffecerit. Ne-
 que enim in eo objicere licet,
a particulari ad universale non
 E 3 *valere*

valere consequentiam. Si enim ex supra abundè dictis concedamus, dari ex hypothefi chemicorum ita dicta principia, non tam extrinfeca, & producta, uti id solent vulgò sæpe confundere, quàm intrinfeca: si demonstravero Θ volatile à priori, ab ejusdem affectionibus, vegetatione, & quæ in specimine ipso de his differuimus latius, & vel in unico à posteriori, firmiter concludi posse reor, in omnibus idem inexistere, licet majori vel minori proportionē.

Viridibus,

Abundat verò & prædominatur in viridibus plantis, v. gr. in gramine & aliis herbarum foliis, & seu Θ volatile præ Φ re, unde & eadem crescunt, & vegetantur, & viridia magis nutriunt bruta, quàm arida, hinc & virides herbæ

herbæ fumant magis, non tam ob phlegma solum, (aquæ enim fumus & phlegmatis oculos non mordicat;) sed potissimum ob $\ominus$ volatile. In pallidis verò jam, seu flavescentibus Δ præpollet, seu æqualiter se, ut in seminibus patet, gerit, unde facilius comburuntur.

Si ergò quærat, *an idem ex volatilibus aliis fieri possit prædicto modo, & terreis,* ultro id affirmamus; quin ex volatilibus & terreis, v. g. cochleariâ, absinthio, carduo benedicto, tabaco, ipsoque gramine, & foliis quercûs res procedit, utut diversimoda particularum mixtio non possit non variantem etiam gradibus liquorem fundere.

Recipiantur modò herbæ *mutatis* recentes, separatis caulibus, *mutandis*, qui impediunt conglobatio- *v. g.*

E 4

nem,

nem, & mutatâ proportionē
 contusionis, exsiccationis, alia-
 rumque circumstantiarum in
 aliis, prout humidior ficciorve
 est planta, procedatur, non fal-
 let experimentum, licet in qui-
 busdam, ceu diximus, fixioribus
 obnubiletur quasi Θ volatile,
 ob conjunctas partes austeri-
 usculas. &c.

foliis quercus,

Fidem rei facere nobiscum
 potest *excellentissimus Dn. Ludo-*
vici, quomodo tum alia, tum
 ipsa folia quercus se gesserint,
 effumando itidem liquorem,
 sed minus urinosum; & in ta-
 baco res exploranda fuisset, fe-
 renissimi ERNESTI beatissi-
 mæ recordationis mandato, nisi
 & absentia nostra, & gloriosissi-
 mi principis morbus, ac alia ob-
 stitissent. Erit tamen hæc ali-
 bi explicandi locus.

Ex

Ex *cardui benedicti* resolutione vel aliud agentes confirmati in eodem sumus, offerente se post incalescentiam liquore urinoso volatili, cui tum alia vegetabilia addi possunt, tum imprimis etiam *hepatica nobilis*, foliis pinguibus, recens, quam inter antiscorbuticas referre plantas, ob copiosissimum, quod gerit, Θ volatile, nulli dubitamus, præcipuè, cum & per se solâ destillatione recentissimæ plantæ, additâ aquâ, obtulerit nobis liquorem acerrimum, instar radicis ari linguam ferientem, ut hinc debito modo præparata aqua vix unciiis præscribenda sit. Ut in usum cedat familiarem, consuevimus eodem extrahere *animam rhabarbari*, si v. gr. $\mathfrak{zj}$. radicis affun-

cardui benedicti, & aliorum;

E 5

fun-

fundantur ℥x. circiter aqua ob
lentorem, quem in recessu gerit
rhabarbarum, additis ☉ ℥iij
vel ℥ss, quo pacto mitescit
rursus, & medicamentum longè
nobilissimum constituit ac verè
polychrestum. Sin ☉ Oli
affundatur, statim volatilis illa
acrimonia figitur & mitescit.

*facillimè o-
mnium ex
isatide,*

Utut verò hâc methodo, tum
sine igne, tum cum eodẽ ex qua-
vis herbâ & ex quovis ligno, li-
ceat ita dicere, fieri possit ☉ius;
ut tamen omnibus sumtibus res
careat, & in posterum in offici-
narum usum cedere possit ☉
volatile, instar omnium sit ☉
volatile isatidis, benè rectifica-
tum, quod ad gtt. xx. xxv. dari
potest in omnes illos usus, qui
expetuntur ab hoc remedii ge-
nere.

sine ☉

Occasio vel Gothæ, vel Erf-
furti, vel in vicinis locis aliis
haberi

haberi potest quàm uberrima,
 ut & hoc pacto toti Germaniæ,
 non dicam Europæ prospice-
 re eodem possit nostra Thu-
 ringia, citra defectum, si sint,
 qui id expetant. Ad mini-^{cum igne}
 mum cuivis jam copia datur,
 ex hisce oris exportatum
 glastum propriis manibus
 eosdem in usus, cum fœnore,
 sollicitare.

Uti enim in genere conve-
 niunt $\ominus$ ia volatilia $\square$ nosa vi-
 ribus generalibus; ita perin-
 defuerit, utrum ex vegetabili-
 bus seligas.

Præcipuè verò hoc ipsum i-^{cujus vires}
 fatidis $\ominus$ volatile, ceu jam ^{cap.}
 s. id tetigimus, egregium con-
 stituit antiscorbuticum, angī-
 næ & aliis inflammationibus
 medetur, & eadem præstat,
 quæ in vigorando sanguine a-

ut & glasti
ipſius tan-
guntur,

ſia ſimilia celebrantur facere.
Quin & ipſius præparati glasti
magma, vel vulgi experimento,
anginæ medetur, & faucium
quibusvis inflammationibus
præſentaneum eſt remedium, ſi
gargarifatio cum infuſo liquore
inſtituatur. Imò ipſum liquo-
rem volatilem mitiorem garga-
rismatis huiusmodi non rarò
miſcuimus, ceu aliàs $\odot$ *cale
noſtrum, vel $\odot$ datum, (quod
pro diverſo tractandi modo &
ſexangulare & cubicum exhibe-
re facillimum eſt, neque enim
adeò propriæ Olivus ſunt figu-
ræ, uti vulgò ſtatuunt, quin u-
num idemque aliam cudere
poſſit,) proficua eſſe, notum eſt.

Coloris cæ-
rulei & vi-
ridis origo.

Tacemus hoc loco, quæ de
colore cæruleo & viridi, ex Ois
volatilis experimentis deduci
ulterius poſſent, quò & cine-
res v.

res v.c. absinthii paullo intensi-
 us & diutius calcinata, & ☉ ~ ☉
 *ci, lixiviū cœrulescens præben-
 tes, referre possemus, cum alibi
 intentio sit, de his ipsis disputa-
 re. Sufficiat hoc loco textus *Para-*
celsicus, ex l. 3. *philosoph. tract. 3. c. 3.*
p. 46. colores provenire ex ☿re,
 quod, licet hosce in se non ha-
 beat, eosdem tamen possidet ra-
 tione proprii sui ☉is & ☿ii, qui
 hisce pollent, idemque mutant,
 ex quo superius circa hoc asser-
 ta lucem sibi mutantur

Nec tacebimus, in asserti hu- ☿ *glasi*
 jus fidem, præter ☉ volatile, *generabile*
 quod præsens adesse ex superio- ☉ *tum,*
 ribus concessum est, ☿is præ-
 sentiam demonstrari posse non
 solum ex ☉eo, quod itidem per
 suprâ dicta claret & concessum
 non minus est; sed etiam, si fi-
 dem deroges, experimento alio,
 E 7 eoque

eoque novo, & quod pluribus
dignum esset excutere.

*odore di-
atum emu-
lans.*

Affundas, quæso, ☉ à ſtione
glaſti reſiduo, ſeu perfectè ſto,
ſeu amplius calcinato, ubi flam-
mâ id comburitur & ardet, a-
quam calidam, & hinc lixivio
indè factò, (ita id vocabimus, li-
cet non efferveſcat cum acidis)
miſceas acida, v.g. †, ~ Oli, vel
alia, & manifeſte ſe idem odor
naribus offeret, qui in præpara-
tione Δ aurati ſii apparet, &
liquor ipſe Δ colore exhibebit,
quod his mediis ~ tum in fun-
do ſubſidebit flaveſcens, ulterius,
filtratione prægreſſâ, exic-
candum. En ſulphur vegetabi-
le! en colorum originem ac fun-
damentum, quod adeò latue-
rat! Si auratum id mecum vo-
care lubido ſit, non erraveris.

*Decoſtorũ
ſalſorum
proſapia.*

Non dicemus jam pluribus,
plantas quasdam tam decocti-
one

one, quàm destillatione falsum
 acquirere saporem à Ole vola-
 tili, ceu ex *foliis cardui benedicti*
 ~us efficacissimus aurei colo-
 ris, saporemque lixivii ferè ha-
 bens à sale volatili, describitur à
Sennerto in institutionibus l. 5. part.
3. sect. 3. cap. 5. pag. 1350. & deco-
ctum ex chamamelo Romano tripli-
 catum ad calculum saporem fal-
 sum acquirit, à sale suo volatili,
 ut jurare quis aufit, pugillos a-
 liquot salis culinarii in eo esse
 liquefactos, teste *Simone Pauli*
in quadripart. botan. class. tert. p. 255.
 Quin idem fit in nonnullis mi-
 neralibus & metallicis, uti in
 præparatione R^e *Ætis* cum *Pro*
 liquor manifestò fit *Æinus*: qui
 modus, uti in Germaniâ dudum
 vel publicis scriptis plurimorû
 innotuit, & eodem modo rob
Æle nostrum fit; ita frustra sunt,
 qui involucris hoc arcanum te-
 gere

gere, & inventionis gloriam fibi attribuere fatagunt.

CAPUT X.

De salibus volatilibus oleosis reddendis.

Salium Vo-
latilium

Saturare magis & miscere Θλια volatilia cum oleis, inter alia chemicorum inventa non minimi pretii est *εγχεύματος*, seu, ut ingrator sapor odorq; velo hoc occultetur, seu, ut in vulgus nota medicamenta pro magis arcanis & non imitandis habeantur, prout cujusvis scopus in hoc variat, seu, qui optimus est finis, ut hoc artificio promptius agant, & stomacho minus negotii creent.

duo in-
commoda

Duo enim inprimis incommoda à Θlibus volatilibus indiscriminatim usurpatis observantur ab accuratioribus practicis.
1. alterum, quod continuatâ usurpatione

patione appetitum dejiciunt, & lassitudine hinc torpida membra macent magis, cum acidulum in recessu menstruum stomachicum absorbeant & invertant, ceu id à fixioribus quibusdam, lapidibus ☿ & pulveribus nephriticis secretioribus non raro quoque obtingit: *alterum*, quod in hypochondriacis & scorbuticis, quorum sanguis magis rarefactus est, & facilius ebullit, sæpe, quæ quæta sunt, excitant, & producant symptomata. Observavimus id ipsum in -u cochleariæ sæpius, etiam, qui ad extractionem v.gr. Olium aliorumq; tantum erat adhibitus. Adeo facilis est error, si specifica hæc vel illa credamus occultâ magis, quàm certâ & definitâ ratione morbum oppugnare.

Magis

us, eximi-
us, sum si-
bi relicto-
rum,

Magis scilicet conveniunt hæc omnia, ubi vel fixiores & torpidiores sunt humores, & acidi, austeri, pontici delinquant: vel, ubi Δ sanguinis confortio feri proportionato eget, ceu in mania, melancholia, affectibus soporosis, hysteriis, fixioribus hypochondriacis, item præcordialibus anxietatibus, paralyfi, obstructione nervorum, epilepsia etiam, ubi non effrenis ebullitionis impetus in causa est, & similibus aliis nervosi & venosi generis vitiis, quæ liberum pororum meatum, & suaviter demulceri efflagitant.

si oleosa
reddantur,

Licet autem combinatio Θ is volatilis & $\circ$ orum Ω latorum aromaticorum, ut & Ψ , & $\sim$ us Θ is $\ast$ ci videatur, & hinc inde scribatur perdifficilis; attamen utrorumque, imò singulorum longe

longè facillima est, si quis naturam rerum exploratam habeat, neque tam assertis autorum, vel terminorum lusibus nimis inhæreat.

Si enim recipias v.g. ~um $\ominus$ ^{quod facile est, duobus modis} ~~ci~~ per se coagulatum, seu crystallos ejusdem, in fundo vitri sensim& sensim subsidentes, vel quoque ipsum ~um seu $\ominus$ volatile aquâ non solutum, (quid enim aliud est hic ~us, quam aqua $\ominus$ le volatili inebriata?) v.g. p. ij, $\odot$ ^{ei aromatici}, anisi, caryophyllorum &c. p. ß vel j, & ubi mista per pauxillum temporis spatium steterint, addas $\forall$ ^{re-} ~~stificati~~ q. f. v. gr. p. iiij. vel vj. leni digestionem statim miscentur, ut vel per se dispensari eadem possint: vel, quod melius, in usus longè nobilissimos per $\times$ cum Ω lata hæc omnia asserventur. Hoc

Hoc modo intra semihoram
ferè hæc conjuncta exhibere li-
cet, & perspicere theseos vim,
quod ~ Olis *ci coagulet V, id
quod uti apparet quidem in rei
veritate, ita facillimum judicatu
est, unde hæc fiat coagulatio, &
quantum illi fit tribuendum.

Quin, ut faciliiori operâ &
sumtibus hæc confiant, ipsum
~um Olis *ci anisatum, aro-
maticum, hypochondriacum,
utcunq̃ue expetatur, reddere
jam facillimum erit, simplicium
ipforum accessione, modo non
percellaris prædicto coagula-
tionis fulmine.

*etiam in
vegetabili-
bus,*

Ex vegetabili Ole volatili
id obtinetur quàm facillimè,
si posteriori hoc modo aroma-
tica addantur Osa, & unâ
cum V juncta Qlentur: neque
priori

priori omninò res erit frustra-
nea, præcipuè, si diligenti ab-
stractione concentratum fue-
rit ☉ volatile; minus tamen
potestatis in olea ☽lata ha-
bet idem, tenerum ac delica-
tum quod diximus, quàm ☿us
☉lis *ci.

Misceri hinc idem potest ☉ *mixta cum*
volatile ☉sum cum essentiis, *aliis.*
& ☿is aromaticis ac balsamicis,
magno cum effectu, inde enim
medicamenta emergunt longè
utilissima, &, si qua alia, felici-
ter se in variis morborum spe-
ciebus gerentia.

Conferri hîc possunt, quæ in
eandem rem commentatus est
personatus ille, sed doctissimus
Leoniceus, metamorphos. Apollin.
& Æsculap. p. 29. & seqq.

Memoriam hîc subit, quod ☉ *ex*
excellentissimus D.D. Tackius ante plantis,
aliquot

aliquot annos, cum de experimento nostro sermones invicem caderemus, nobis retulit, quendam parare ex herbis nitrum, inflammabile, ut commune, exstare etiam Θια volatilia ex plantis Qlandi modum

Q. E. dum apud *Fernelium libro de ab-*
Ferneliana, ditis rerum causis, quem ipse fecerit aliquoties. Describitur modus hic sub titulo *quinta essentia*, in quâ maxima sit proprietatis efficacia, loco citato *cap. 18. pag. 264.* Primum, *scribit*, è re subjectâ aquam lento vaporario prolestant, hâc deinde feces respergunt, ut secundo humorem eliciant, sicque septena resperione & exspiratione feces torrerî non sinunt, & ex his vim facultatemque omnem exhauriunt, aquæ, maximeq; assidenti oleo innixam, quæ

quæ ad multa utilis accommo-
dataque sit. Quin etiam ex-
ceptas aquas vase pellicani effi-
gie multa agitatione anfractu-
que longo circulant, quò hæ vi-
res fortitæ efficacissimas in
quintæ illius essentia naturam
vix ulli corruptelæ obnoxiam
faceffant.

Referri etiam huc meretur
primum ens plantarum, quod ^{primum}
describitur à *Febure*, vol. 1. pag. ^{ens planta-}
303. aliaque hinc inde sparsim ^{rum.}
tradita, imprimis, quod *Arra-*
gosius ad *Cratonem* scribit *epist.* 55.
p. 73. ex ℥j. ℥i, quantumvis ☉ *volat.*
rectificati vix 3℔. spirituum ℥i.
concretorum, seu ☉is vola-
tilis extrahi, reliquum verò a-
quam insipidam esse, ex quo
lucem acquirere possunt, quæ
part. 1. cap. 5. p. 41. scripsimus;
sed

INDEX

sed tempus jam est, ut colophonem huiusce imponamus.

Finiemus verbis *Polybii lib. 12. histor.* ἡ πολυπραγμοσύνη πολλῆς μὲν προδοῖν) ταλαιπωρίας, καὶ δαπάνης, μέγα δὲ πσυμβάλλει), καὶ μέγιστον ὅτι μέ-
 ρει τ' ἰατρικῆς. *Illa rerum curiosissima inquisitio, quam suo Marte facere aliquis instituit, magnis constat laboribus, magno sumtu; ceterum ad medicinam multum confert, atque adeo pars illius est potissima.*

T A N T U M.

INDEX

INDEX

RERUM ET VERBORUM.

a. partem primam, b. alteram
Tractatus de Sale Volat. plantarum notat.

A.

A Cetosæ Sal volatile a. 25
Alcalia quæ & qualia a. 10. a. 11
ut volatilifcentur a. 40
sal volatile plantarum an propellant a. 39. b. 31
Amaricantium plantarum sal fixum a. 45
volatile a. 46.
F Anginæ

INDEX.

Anginæ remedium	b. 83
Anima rhabbari	b. 81
Antiscorbuticarum plantarum vis	
unde a. 93. 94	
sal volatile	b. 31
Aquæ destillatæ roris specie in alem-	
bico apparent	a. 9
fale volatili pollent	b. 8
de virtute suorum simplicium	
an participant	a. 7
quænam utiles magis sint & ef-	
ficaces	a. 7
Appetitus dejectus	b. 89
Apoplexiæ remedium	a. 64

C.

C Alx viva sal fixum continet	a. 39
an ex herbis sal volatile proli-	
ciat	a. 39
Cantharides pollent fale volatili	a. 18
Capillus Veneris copioso pollet suc-	
co	a. 82
Cephalicorum divisio	a. 51
Chi-	

INDEX.

Chimiæ laus & præstantia	a. 4
Chyli albedo unde	a. 20
Cochleariæ sal volatile	b. 31
Colores unde	a. 30. a. 60
Color cœruleus & viridis unde	b. 84
Cor gaudet volatilibus	a. 63
Cordialium divisio	a. 51
sal volatile	a. 63
Cranii humani vis antepileptica	a. 62
S volatile	a. 16
Cryſtalli ex cydoniis , opio & ben-	
zoë	a. 32
ſalis tartari	a. 36

D.

D ecocta ac deſtillata plantarum	
quarundam cur ſalfa	b. 86
Deſtillatio ſalis volatilis plantarum	
quo modo fieri poſſit	b. 38

E.

E fferveſcentiæ exempla	b. 67. b. 68
F 2	Effer-

I N D E X.

Effervescentia implicita quid	b. 66
Endiviæ sal volatile	a. 25
Epilepsiæ remedia triplicia	a. 51.
	a. 62. b. 15
Erysipelatis remedium	a. 40
Essentia antimonii	a. 38
Extracta plantarum fundunt sal vo-	
latile	b. 16

F.

F ames ingesto cibo cur statim fe-	
detur	a. 32
Feces herbarum non inertes	a. 13.
	a. 14.
vini sal volatile præbent	a. 29
Fermentatio an sal volatile destruat	
	a. 43
duplex	a. 44
ficca quid	b. 66
spirituum clavis	b. 70
Fieri quot modis quid dicatur	a. 87
Florum odoriferorum sal volatile	
	b. 31
For-	

INDEX.

Formicæ pollent sale volatili	a. 18
Formicarum morsus	a. 18
odor	a. 18
Fraxini sal volatile	b. 14
Frigidæ & insipidæ herbæ an sal volatile præbeant	a. 25
herbæ fundunt spiritus ardent	a. 27
Fuligo ex plantis combustis cur non semper sibi similis	a. 26
unde	a. 28
Fumus herbarum cur mordicet oculos	a. 28
Furni pistorum analepticum spirant spiritum	a. 31

G.

G	Angrænæ remedium	a. 40
	Glasti cultura	b. 48. seq.
	differentia	b. 47
	mellis prima	b. 50
	secunda	b. 54
	tertia	b. 55
	F 3	præ-

I N D E X.

præparatio b. 39. b. 40. b. 56.
seq.
inveniendi salis plantarum vo-
latilis occasio b. 34. b. 39
sal volat. b. 40. b. 45. b. 53
usus b. 46. b. 57.
sulphur auratum b. 85
Graminis sal volatile a. 25
Grumescentiæ sanguinis remedium
a. 63

H.

HEpatica nobilis antiscorbutica b. 81
Herbarum cognitio necessaria me-
dico a. 3
magna virtus a. 1
Humiditas nimia salis plantarum vo-
latilis proventum nonnihil
impedit b. 38. b. 39
Hyoscyami sal alcali a. 81
Hy-

INDEX.

Hypochondriaci affectus remedium

a. 23

I.

Ignis variat producta chimica a. 143

a. 83

Incalescentia in fermentatione unde

b. 64. seq.

Indigo quid 58. seq.

calcis admixtione corrosiva e-
vadit b. 63

quotuplex b. 62

Inflammationum remedium b. 83

Inspidæ herbæ an sal volatile præ-

beant a. 25

Instrumentum ad proliciendum sal

volatile b. 41

Isatis vid. Glaſt.

Jungwaid. b. 55

K.

Kompeswaid b. 57

F 4

Lac

INDEX.

L.

L Ac Δ is	a. 39
Lactucæ sal volatile	a. 25
Ligni sancti oleum falso negatur	a. 10
Lumbrici externè dolentia membra solantur	a. 19
sal volatile præbent	a. 18. a. 19

M.

M edicamentorum evaporatio	a. 5
Medicinæ initia ab herbis	a. 1
Mercurius chemicus quid est sal volatile	a. 71 a. 72
quotuplex sit	a. 66
affectiones quas habeat	a. 68
Mesenterii obstructi remedia	a. 23
Methodicæ sectæ Patroni principia	a. 49, a. 50
Mustum an spiritum fundat	a. 13
Na-	

INDEX,

N.

N Asturtii sal volatile a. 38. b. 31
 Nitrum ammoniacale a. 73. b. 84
 antimoniatum b. 84
 cubicâ & sexangulâ figurâ b. 84
 ex plantis b. 93. b. 94

O.

O Dore quasi immediatum contactum habent cum spiritibus vitalibus a. 63
 Odoriferarum herbarum sal volatile b. 31
 Olea aërea & pigra a. 75
 aromatica destillata dant sal volatile b. 18
 ex aqua a. 12
 lignis a. 10
 vegetabilium qualia a. 9
 F 5 vires

I N D E X

vires fuorum simplicium an ob-
tineant a. 10

P.

Palpitationis cordis remedium a. 63

Pancreatis obstruati remedium a. 23

Panis spiritus reficiens a. 31

Papaveris sal volatile b. 3

Paralyseos remedium a. 64

Phlegma a. 7

Piperis sal volatile b. 3

Plantæ omnes pollent sale volatili
b. 36

coacervatæ incalescunt b. 36

Plantarum balsamum & vita quænam
a. 31

virtutes unde a. 93

Pori salium volatilium a. 56. seq.

Primum ens plantarum b. 95

Principiorum chemicorum divisio
a. 6. 7

quomodo convenient a. 11

Producta chymica, prout variè
tractan-

INDEX.

tractantur simplicia, ita &
ipsa hinc variant a.15

Q.

Quinta essentia Fernellii b.94

R.

Rob martiale Wedelii b.87
rutæ sal volatile cui usui b.15

S.

Sal chemicorum quid a.71
theriacale veterum a.19

volatile quid a.15. b.30

animalium a.15. b.30

anthos b.22

cochlear. a. præf.

cornu cervi a. 17

crani humani a. 16

Sal volatile formicarum a.17.18

lilior. convall. a. præf. b.22

lumbricorum a.18

viperarum a.19

F 6 plan-

INDEX.

plantarum an detur	a.21. b.1
antiscorbuticarum	a.23
cephalicarum	a.24
eliciendi modi	a.34. b.10.
	b.40. b.43
ex extractis	b.16
floribus	b.22
foliis	b.20. b.21. b.23.
	b.24.
oleis destillatis	b.16
feminibus	b.10
cum igne	b.43
sine igne & addita-	
mentis	b.32
cum acidis	a.38
fermento panifi-	
cum	a.38
spiritu vini	a.34
Glauberianus	a.30
Helmontianus	a.40. a.41
per fermentationem	a.45
experientiâ probatur	b.7
foliorum quercus	b.80
frigidarum an detur	a.29
fuli	

INDEX.

fuliginis cordiale est refe-	
ctivum summum	a. 28
insipidarū an existat	a. 25
ifatidis	vid. glasti
oleosum	a. præf. b. 89.
quibus misceri aliis pos-	
fit	b. 93
omnium	b. 36
plantarum particulis aliis	
est involutum	b. 4
piperis	b. 3
de principiis chemicis o-	
mnibus participat	a. 73
quomodo differat à fixo	
	a. 76
paretur è fixo a. 40. seq.	
Salia lixiva quid	a. 10
quotuplicia	a. 12
saponaria quid	a. 10
volatilia cum oleis destillatis	
digesta fiunt rubra	a. 21
an omnia ejusdem generis	
	a. 90
quæ citius avolent	b. 9
quomodo figantur	a. 16. b. 9
F 6	Sali-

INDEX.

Salibus an suæ quibusvis propriæ fi- gurae sint	b. 84
Salium alcalium virtus	a. 10. a. 11
divisio	a. 12
volatilium incommoda	b. 88
usus	a. 49. a. 53. a. 90
Sanguinis rubedo unde	a. 21
Scorbuti remedium	a. 23. b. 83. b. 89
Sectæ methodicæ principia	a. 49
Semina frumentacea sal volatile dant	b. 12
Siccitas nimia sal volatile plantarum prorumpere vetat.	b. 39
Specificæ	b. 89
Spiritus ardentes ex plantis frigidis	b. 39. a. 25. a. 17
cochleariæ	b. 34. 89
de Θ e volat. an participent	a. 27
essentificati quid	a. 16
fiunt per fermentationem	b. 70
lumbricorum	a. 19
panis	a. 31. b. 13
analepticus est	a. 31
	pul-

INDEX.

pulmonibus & ventriculo	
confert	a. 32
plantarum an Mercurius	
	a. 69
Spiritus vini sine igne rectificatus	
	a. 30
ut in sal volatile reduca-	
tur	a. 42
Salis tartari vires	a. 55
vegetabiles qui & quales	a. 8
omnes an convenient	
	a. 9
Striatim per alembicum	
prodeunt	a. 9
urinæ	a. 40
an spiritum vini coagu-	
let	a. 70. b. 92
Stercus columbinum sponte accen-	
sum	b. 37
Stomachicorum divisio	a. 52
Sulphur chemicis quid	a. 71
glasti auratum	b. 85
principium colorum & o-	
dorum	b. 74
Syn-	

I N D E X.

Synopes remedium a. 63

T.

Tartarus $\oplus$ latus b. 67

Terra insipida chemicis quid a. 11

Thuringiæ tria terræ scœnora b. 48

Tinctura antimonii a. 35

Martis absinthiacæ a. 61

cum tartaro b. 87

Salis tartari a. 35

violarum spiritibus urinosis

mutatur a. 30

V.

Venenorum vis à sale volatili a. 22

Vermes ex putredine b. 27

Viperæ deglutiunt mures a. 26

quæ præferendæ a. 19

Viperarum cibus a. 26

sal volatile a. 20

Viri-

I N D E X.

Virides herbæ cur magis fument.

b. 78

quomodo sal volatile

fundant

b. 24

Vitriolum Martis

b. 67

Volatile chemicis quid

a. 15

F I N I S.

